

ȘCOALA NOASTRĂ

Revistă lunară de educație-cultură profesională și afirmare națională

ACTIVITATEA CULTURALĂ A PĂRINTELUI VASILE LUCACIU

Personalitatea marelui luptător național prezintă două aspecte mai importante: activitatea politică și activitatea culturală. Cea mai aprigă, mai extinsă și mai însemnată, care-l ridică între apostolii revendicării noastre naționale, este desigur cea depusă pe teren politic. Pentru scopul acesta pare că îl pregătise și natura, înzestrându-l cu cele mai alese calități.

Totuși primii pași de afirmare ai celui ce trebuia să fie «Leul dela Sisești», se fac în domeniul cultural.

În această direcție l-au dus cursul evenimentelor dar și pregătirea superioară și așa de rară pe acelea vremuri, însușită în Institutul dela Roma.

Soarta însă la început voise să încerce forțele morale ale celui ce urma să joace un rol atât de hotărâtor pentru neamul său. Astfel dela 1874-1876 ajunge preot în cea mai săracă parohie din jud. Sălaj, în Sâncraiu de pe Eriu, unde desigur că sufletul său mare n'a rămas indiferent față de puritatea morală, suferințele și nedreptățile de veacuri ale credincioșilor săi din acest sat curat românesc.

Dar momentul oportun care-i deschide primele posibilități de manifestare în spirit național se ivește la 1876 când devine vacantă, prin pensionare, catedra de religie gr.-cat. română și limba română dela gimnaziul regesc cath. din Satu-Mare, unde preotul din Sâncrai este numit profesor. Aici într'un mediu foarte înstrăinat, și-a dat seama dela început că nu se poate limita la mănunchiul de cunoștințe cerut de programă, nici să se mulțumească cu o viață de anonim, ci datorită sa primordială este să verse duh nou în sufletele generațiilor tinere, iar în afară de școală să trezească conștiințele, să-și apere neamul

de toate unelțirile și nedreptățile venite din partea unșurilor.

Prima ocazie i se oferă la 1881 când vicarul de Hajdu-Dorog încearcă să introducă limba maghiară în biserica greco-cat. română din Satu-Mare. Atunci tânărul profesor, Dr. Vasile Lucaciu, protestează cu toată energia și împreună cu alți credincioși, înaintează un memoriu prin care s'a obținut câștig de cauză.

Tot cam în acelaș timp i se face un denunț din partea unei mame, româncă renegată, către autoritățile civile din oraș la început, pe urmă și la Inspectoratul Școlar, în care se spunea că zelosul profesor de religie și limba română dă prea multe cunoștințe fiului ei despre originea daco-romană a poporului românesc.

De acum focul era aprins, iar atacul și ticăloșiile fără pereche ale scriitorilor dela ziarul «Szamos» din acelaș oraș și mai ales ale membrilor societății patriotice «Széchenyi» nu se vor mai opri, până ce aceștia prin tot felul de șicane, de intrigi și calomnii, vor izbuti să forțeze ministerul instrucțiunii să-l îndepărteze din oraș.

În special cei din asociația «Széchenyi» nu-l mai puteau suferi în Satu-Mare, de când el desvăluise și zădărnicișe planul lor de maghiarizare prin premii acordate învățătorilor români cari vor obține cu elevii cele mai bune progrese la limba maghiară. Ori, într'un articol publicat în «Gazeta Transilvaniei» din Brașov, s'a dat alarma asupra pericolului ce-l prezintă susnumita societate și s'au stigmatizat cum se cuvine acei învățători cari se vor dovedi slabi de inșeri. Și el îl presupuneau de autor pe Lucaciu, pentrucă tot el a înșistat în public ca învățătorul premiat Augustin Sabău din Blidari să renunțe la premiul obținut din vânzarea neamului său. Așa a apărut articolul neiscălit din «Szatmár» cu titlul «A sărit iepurele din tufiș».

Ce se întâmplase? Atitudinea românească a lui Vasile Lucaciu a adus în luptă pe un vechi rival al său, pe profesorul dela acelaș liceu, Sarmaságh Géza. După relatările venerabilului director pensionar Dl Gheorghe Pteancu din Carei acest Sarmaságh, i-a fost coleg de școală și la concursul ținut la Oradea pentru bursierii români la Roma, a fost înșins tocmai de Lucaciu. Insuccesul acesta l-a făcut să se arunce cu patimă în apele unșurilor. Și astfel românul renegat prin pro-

cesul de împrejurări arătat, devine dușmanul de moarte al apărătorului intereselor românești din Satu-Mare, dovedindu-se și acum durerosul adevăr al «cozii de topor».

Nu trebuie să uităm însă, după părerea venerabilului director, că conflictul cu premiații asociației «Széchenyi» a fost determinat pentru angajarea definitivă a lui Lucaciu în luptele de apărare și afirmare națională devenind animatorul și organizatorul învățătorilor români din jud. Sătmar, precum vom vedea din faptele ce urmează.

Încă pela 1881 în comuna Seini, discută cu învățătorii satelor, întruniți aici cu ocazia unei alegeri de deputat, posibilitatea organizării lor într'o asociație culturală. Acolo se acceptă ființarea societății, se fixează membrii însărcinați cu redactarea statutelor — desigur făcute de Lucaciu care este ales secretar, însă de fapt el era adevăratul conducător. *Iar în adunarea din 1883 ținută la Carei se organizează definitiv prima societate a învățătorilor din fostul județ Sătmar, cu titlul «Reuniunea învățătorilor gr.-cat. români din părțile sătmarene».*

Așa dar sprijinit pe învățători începe Vasile Lucaciu marea luptă pentru cauza națiunii.

Revenind la adversarii lui amintiți, aceștia i-au creiat cea mai dușmănoasă atmosferă; au scos chiar și o broșură intitulată «Fiat lux», scrisă de Berenczei Kovács Lajos, ca să-l compromită în fața opiniei publice. Astfel se explică de ce la 1884 când cere consiliului municipiului Satu-Mare anumite înlesniri de impozite pe motivele că e proprietar de casă și funcționar de 7 ani în oraș, este refuzat categoric; nu-l consideră cetățean pentru că nu-i ungar și ca profesor este un aprig agitator al daco-românismului.

Neîmpăcații săi dușmani au făcut totul și au presat ministerul instrucțiunii ca să-l destitue din post iar catedra să fie desființată, pentru că populația din regiune știe vorbi ungurește.

Împrejurările acestea îl silesc să părăsească orașul prea strein și să se retragă în mijlocul poporului care-i simțea lipsa, care l-a înțeles și a făcut zid neclintit în jurul lui, urmându-l cu sfințenie pe drumul arătat de el.

Plecarea i-a fost plină de demnitate și resemnare. Inzadar au mai încercat ungurii să-și acopere ticăloșiile și nedreptatea ce i-au pricinuit. A rămas neînduplecat pentru că își

găsise locul adevărat pentru care avea chemare dela Dumnezeu. Insuși ministrul instrucțiunii a încercat să-l ispitească cu promisiuni și ademeniri. Dar Vasile Lucaciu, omul hotărît și deschis, i-a spus în față că nu mai primește nici un alt post și după cum însuși ne povestește, i-a zis: „*Declar înaintea Excelenței Tale, că înaltul guvern maghiar nu dispune de atâtea milioane pentru cari să-mi las eu poporul românesc*“.

Așa a știut să-și afirme superioritatea morală apostolul libertății noastre naționale!

În anul 1886 începe zidirea catedralei dela Șișești, măreață în frumusețea liniilor arhitecturale, dar și mai măreața în frumusețea ideilor cari i-au dat naștere: biserica este închinată „*Sfintei Uniri a tuturor Românilor!*“

Iar în discursul rostit cu ocazia sfințirii făcută la 27 August 1890 desprindem gândul curat și înălțător al celui ce a fost sufletul monumentalei opere când spune: „*zidirea aceasta nu e simplă clădire de piatră pe piatră, ci este întruparea unei idei, a unui ideal, carele pe cerul vieții mele strălucește ca un soare luminând trecutul, prezentul și viitorul*“.

Idealul pentru care lupta părintele Lucaciu era: „*unire în cugete, unire în simțiri, unire în religione*“. Primul său rod este biserica dela Șișești.

Urmează apoi clădirea bisericii din Unguraș, filiala Șișeștilor, frumoasă și impozantă.

Cine ar putea descrie tot fluidul magnetic ce se revărsa din uriașa personalitate a «Leului dela Șișești»? Doar cei ce au avut norocul să-l cunoască de aproape, au simțit și trăit tot ceea ce noi azi abia deducem când descifrăm faptele sale mărețe.

Calitățile sale de animator și conducător al poporului aici s'au exercitat la Șișești. Aici a înțeles să dea viață cât mai bogată utilă operei realizate transformând biserica într'un loc pios de pelerinaj, unde să vină miile de țărani dela depărtări de zeci de kilometri, de trei ori pe an să-și aline suferințele, să obțină iertare de păcate la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, supranumită de tradiția poporului «Maica Românilor».

Cine mai poate cântări importanța națională a acestor repetate treceri de credincioși pelerini dealungul satelor românești!

Șișeștii este cetatea de unde părintele Lucaciu conduce lupta de afirmare politică și culturală până la preajma războiului mondial.

Pe teren cultural el este cel mai neînfricat apărător al limbii românești pentru care are ciocniri dese cu autoritățile ungurești. Lovește și desvăluie toate încercările lor de a rupe patrimoniul limbii noastre, deși recunoscut de legile în vigoare dar călcate de funcționarii administrativi. Demn de amintit aici este conflictul dela 1885 cu primpretorul din Baia-Mare pe chestiunea limbii în care să fie scrise extrasele matricole ale preoților români. Cu acest prilej scrie în «Revista Catolică» și înfierează slăbiciunea unor preoți cari se lasă intimidăți și le arată pericolul mare ce poate decurge din cedarea drepturilor noastre legale: «Acum lupii stau gata să între și în sanctuare».

Dar în chestiunea catedrelor de religie și limba română, în chestiunea grădiniilor de copii și a înființării Reuniunii femeilor române din Sătmar cine aprinde și determină la acțiunea de protestare? Cine este sufletul vestitei „*Conferințe culturale a românilor din județul Sătmar, Sălaj și părțile fostului Chioar*“, ținută la 17 Februarie 1891 în Baia-Mare? Desigur cel care strânge acolo intelectualii și reprezentanții țăranilor din regiune, cel care aduce argumente temeinice pentru susținerea drepturilor noastre și care dă expresie clară și energică doleanțelor românilor din aceste județe mărginașe, adunați să protesteze, a fost părintele Vasile Lucaciu.

Minunate lucruri s'au spus și s'au scris acolo! Cine doarește să le cunoască și să le simtă, să citească «Revista Catolică» fasc. VII. din 15 Aprilie 1891. Amintim doar pe scurt că s'a cerut Ministerului să înființeze câte o catedră de religie greco-cat. română și de limba română la fostele gimnazii din Satu-Mare, Baia-Mare, Careii-Mari și Sighet; se înfiera procedura ilegală a ministerului în cauza gimnaziului din Beiuș precum se protesta la fel față de nerespectarea drepturilor școalelor confesionale greco-cat. rom. din regiunea Nirului (azi în Ungaria) unde cine știe dacă crucile din cimitir mai păstrează semne de limbă românească).

Și ca să prezint o dovadă despre energia și logica strânsă cu care înțelegea să argumenteze părintele Lucaciu,

îmi permit să citez următoarea concluzie extrasă din protestul adresat ministerului:

„Așadară, Excelență, sau legea despre egala îndreptățire a naționalităților este un ceva iluzoriu, sau procedura înaltului guvern al instrucțiunii publice ne dă exemplul periculos de a putea călca nepedepsiți legile existente. Tertium non datur“ ! — op. cit. pag. 103.

Intr'o astfel de atmosferă s'a ținut acel congres memorabil de afirmare dărză și plină de demnitate a conștiinței de român și a drepturilor noastre naționale.

Când pe la 1905 s'a întâmplat că statul să zidească o școală primară ungurească așezată în mijlocul Șișeștilor, pentru a lovi drept la rădăcină activitatea culturală a marelui luptător, acesta a știut să-i paralizeze imediat efectul ridicând o școală românească aproape de biserică. Astfel statul a rămas păgubit și înșelat în așteptările sale.

* * *

Părintele Lucaciu a depus și o apreciabilă activitate publicistică. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dela 1883—1906 tipărește cu întreruperi «Revista Catholică» pentru preoții din regiune. Aici publică și studii de drept canonic, dogmatică și filosofie religioasă. În acelaș timp publică volumele de «Instituțiuni filosofice» în cari tratează filosofia a Sf-tului Toma de Aquino, — pentru preoți.

La 1885 tipărește «Lupta preotului român catolic» Satu-Mare. La 1892 o istorie a lui Foțiu, Patriarhul Constantinoplei, urzitorul schizmei grecești — după Jäger J. — tipărită în Baia-Mare.

Și multe cărți de interes didactic filosofic.

Tot dela Șișești colaborează la o mulțime de gazete și reviste. Scrie la gazeta «Gutinel» din Baia-Mare, «Gazeta Transilvaniei», Brașov, «Tribuna», Sibiu, «Românul», Arad. A condus apoi într'un timp «Lupta» ce apărea la Budapesta.

* * *

Din cele expuse sumar până aici reese că activitatea culturală a lui Vasile Lucaciu se poate despărți în două părți: 1. Prima este o punere în practică a idealurilor sale, având un caracter combativ prin excelență, provocată de vitregia împrejurărilor și susținută cu puteri uriașe izvorâte din individualitatea sa specifică; 2. A doua parte o constituie acti-

vitătea publicistică dovedind și aici o rară productivitate, deși vremile i-au fost prea de tot nefavorabile. Reținem deasemenea constatarea că în lupta contra maghiarizării el a fost cel dintâiu care a înțeles rolul important al învățătorilor și al școalei. În acest scop a înființat prima societate culturală a învățătorilor români din aceste părți.

Să nu uităm însă că acest gen de activitate constituie numai un aspect din personalitatea «Leului dela Șișești» și că aceea care-l ridică la înălțimi de sublimă admirație în ochii tuturor, este tocmai ceea ce nu s'a tratat aici, adică activitatea politică.

Privită în întregime personalitatea părintelui Vasile Lucaciu o găsim mare în fapte și bogată în virtuți. Pentru generația tânără de azi care-și caută idealul, el este cel mai bun exemplu. Să nu uităm că idealurile cari l-au călăuzit toată viața încă nu sunt realizate pe deplin; să nu uităm a face din virtuțile sale comoara noastră cea mai de preț în lupta vieții de azi, iar faptele sale să ne fie veșnic cel mai bun întăritor în sfânta datorie de ridicare a neamului.

Prof. Alexe Floca.

ÎNVĂȚĂTORUL ÎN SATUL SĂU

Examinând, în numărul trecut al acestei reviste, raportul dintre naționalism și cultură, încheiam cu afirmația că naționalismul are totdeauna o coloratură specifică după poporul respectiv. Iar politica, în măsura în care ținteste binele social, va trebui să țină seamă de această coloratură. În ce privește neamul nostru observăm că nuanța sa proprie — românismul — nu o poți prinde «decât coborîndu-te în viața noastră etnică, în viața curat etnică așa cum a rămas în locurile unde streinismul n'a pătat-o».

În această ordine de idei ne punem următoarea întrebare: activitățile sociale desfășurate de poporul nostru sunt ele orientate în felul de mai sus? Avem noi o economie, o activitate spirituală, juridică ori politică românească? Răspundem: într'unele privințe mai puțin, într'altele mai mult;

peste tot însă nu. Streinismul a pătruns și duce, pe alocuri, o activitate intensă de a ne abate din drumul firesc sau de a ne stânjeni mersul. Astfel fiind, prima cerință pentru propășirea națională e de a înlătura acest streinism, iar a doua: de a găsi punctul de reazim propriu nouă, de a defini românismul cu alte cuvinte. Când vorbim de definirea românismului înțelegem punerea în evidență a tuturor comorilor ce sălășluiesc în spiritul poporului nostru ca fiind moștenitor de ginți fără pereche; înțelegem trasarea liniilor pe care el se mișcă prin propria-i fire, având o misiune între celelalte popoare; înțelegem deșteptarea conștiinței naționale, îmboldirea la mișcare a voinței neamului amorțită pe alocuri de vitregia soartei. Incât, într'o unanimă exaltare, să spunem lumii de unde venim, ce suntem și ce avem de înfăptuit.

În prezent neamul nostru, liber și stăpân de astădată pe întreaga sa făptură, își desgroapă comorile, se definește. «Suntem într'o epocă de auto-observare» spunea într'o seară la radio dl M. Ralea. Căutăm să știm ce *suntem* — ca pe acest suntem să ne clădim viața noastră națională.

Aceasta fiind caracteristica esențială a clipei istorice prin care trecem, să precizăm acum: ce rol are de îndeplinit învățătorul în legătură cu ea? Căci de sigur îi revine un mare rol.

E lucru netăgăduit că, dintre toți slujitorii neamului, cel mai apropiat fizicește și sufletește de el este învățătorul. Nici-o altă categorie de oameni care muncesc la luminarea poporului nu se întinde atât de mult în spațiu și nu lucrează mai «la fața locului» ca dânsul. Nimic de zis; și celelalte categorii de școli sunt sau se străduiesc să fie alături de sufletul poporului; armata, justiția de asemeni. Însă, prin însăși felul lor de a fi, acestea nu se pot bucura de avantajele școlii primare. Mai întâiu pentru că se situează la orașe unde, mai mult sau mai puțin, viața socială are și o notă cosmopolită și al doilea fiindcă elementele pe care le prelucrează nu sunt păstrate în mediul lor natural ci adunate dintr'o parte sau alta. Învățătorul, spre deosebire de jurist, militar, etc., coboară el în mijlocul poporului, în mediul lui natural — acolo unde s'a plămădit ființa sa — nu aduce poporul la sine. Dacă și ceilalți coboară, aceasta însă numai din când în când fie pentru a face o anchetă, o cercetare, un studiu după un plan dinainte stabilit. În niciun caz prezența lor aici n'are un carac-

ter de permanență iar ceea ce fac are ca punct de plecare anumite interese după care ei interoghează realitatea.

Încât, e cert că cel chemat să aducă aportul mai de seamă întru desgroparea comorilor sufletești ale neamului este învățătorul. Că se execută sau nu în această privință rămâne să vedem. Mai înainte însă e necesar să schișăm — după constatările de fapt — ce este și nu trebuie să fie învățătorul și ce trebuie să fie și nu este. Învățătorul este cel dintâi care aprinde lumina cărții și cu ea aceea a minții în tinerele generații; iată ce este și ce trebuie să fie. Și nu e lucru ușor să fie cel dintâi mai ales în asemenea acțiuni. Instrumentele utilizate de dânsul în această lucrare sunt: manualul didactic și programa analitică. Se întâmplă însă că din mijloace, acestea devin scop — căci adeseori e cercetat într-un cânt a realizat programa și manualul. Învățătorul este — în generalitatea cazurilor — un organ de propagandă închiariat de politicieni; iată ce este și nu trebuie să fie. Învățătorul trebuie să fie cercetătorul neamului, săpătorul comorilor etnice presărate de-a-lungul câmpiilor țării sau adăpostite între cotiturile munților; iată ce trebuie să fie și nu este. Despre acest din urmă rol al său ne vom ocupa în cele ce urmează — celelalte două fiind în deajuns de cunoscute.

Ce înseamnă că învățătorul trebuie să fie cercetătorul neamului său? Păstrătorul vieții noastre etnice cât mai curată a fost și este satul — în deosebi cel de munte. O primă trăsătură caracteristică a țaranului față de orașan este tradiționalismul său. Or, e lucru știut că tradiția constituie o condiție de căpetenie în viața socială. Și în nici-o altă unitate socială nu s'a realizat mai bine această condiție ca în sat. Satul românesc n'a fost numai păstrătorul românismului, ci și creatorul lui. Aci s'a plămădit ființa noastră națională. Puține popoare au avut un trecut așa de sbuciumat ca al nostru. În afară de potopul barbar, când încă nu eram închegați deplin, găsim când pe Turci, când pe Greci, Ruși, Unguri tronând peste noi. În tot acest timp orașele erau grecizate, rusificate, maghiarizate, etc. Singur satul, ascuns în creerii munților, rămâne românesc în acele vremuri. Satul a creat și păstrat deci românismul. Bazată pe această considerație găsim în sociologia românească actuală o directivă care — depășind într-un cântva sociologia ca știință și făcând mai mult politică socială — ia

ca punct de plecare tocmai satul ; e sociologia monografică de sub direcția dlui Gusti. Lucrările efectuate de această școală sunt foarte importante dar puține față de imensitatea vieții noastre sătești. Cunoașterea satului ne poate aduce orientarea noastră culturală, economică, etico-juridică, politică. Și în cunoașterea satului învățătorul poate aduce mult ; ani de-a rândul, profesând în acelaș loc, el are puțința să-l cerceteze cută de cută. Așezarea geografică a satului, mediul cosmic, neamurile, ocupațiile sătenilor, obiceiurile, credințele, limba, etc., sunt tot atâtea aspecte sub care poate fi studiat satul. Dacă aspectul economic și fizic interesează mai puțin, în schimb cel spiritual e de o deosebită importanță. Cercetarea satului să fie cea dintâi grijă a învățătorului — dar nu numai sub raportul oficial al funcțiunii sale de învățător, ci din toate punctele de vedere. Mereu printre săteni în timpul liber el să culegă informații asupra tuturor aspectelor amintite mai sus. Astfel dânsul va prinde mentalitatea grupului în care lucrează. Elaborate cu puțină atenție și metodă, învățătorul va reuși să închege din datele strânse o lucrare de o deosebită importanță și pentru sine cât și pentru cultura românească în genere. Ii va fi folositoare lui personal deoarece ea va constitui punctul de plecare în învățământ, legând astfel școala de viața reală. Se înlătură prăpastia dintre atmosfera trăită de elev la școală și cea de acasă. Preocupările din școală continuă pe cele de acasă, iar în afară de școală elevul trăește ce a primit aci. E folositoare culturii românești în genere intru cât ea va putea fi orientată de acum pe căile sale firești. O economie înstreinată, o cultură de import, o politică «made in Germany», etc., vor muri dela sine așa cum mor în Italia fascistă. Afișând românismul pe orișiunde trecem, piere străinismul din țară. Iată de ce socotesc că cea dintâi datorie a învățătorului e să-și cunoască satul ; iar controlul activității lui trebuie făcut și sub acest aspect. Intr'un examen de definitivat sau de înaintare să se facă loc mai puțin lui Decroly, Montessori, Kerschensteiner și alții și să se întrebe de pildă care e starea igienică a satului respectiv, ori cea moral-religioasă și în ce mod înțelege să activeze spre a-i aduce o îmbunătățire.

Pe cât ne pare de important rolul de mai sus al învățătorului pe atât de puțin îl vedem îndeplinit. Și lipsa aceasta își are originea în chiar felul cum pregătește școala normală

pe elevii săi. Ea nu i-a învățat să-și cunoască satul, deși în majoritatea lor ei sunt fii de săteni. Unde avem noi o școală de talia celei înființate de Lombardo-Radice în Italia? Nici măcar inițiative și cu atât mai puțin realizări. Școala normală dela noi mai degrabă îndepărtează pe viitorii învățători de vieața câmpenească; face din ei niște «domnișori», niște boerănași, lucru greșit. Iată de ce îi vine «greu» învățătorului să mai plece pe ogoare sau să se coboare în casa țăranului și să stea de sfat cu el. Ii e frică ca nu cumva să se piardă lustrul căpătat în școală. O altă cauză care-l determină să ia această atitudine e și prejudecata, foarte răspândită la noi, că satul e mai prejos de oraș, e mai «inferior» și de aci fuga și grija de a depăși această «inferioritate» la aproape toți cei care ies din mijlocul sătenilor. După cele arătate mai sus e inutil să mai demonstrăm falsitatea acestei prejudecăți, precum și eronata atitudine a celor care se conduc după ea.

Incheind subliniem: învățătorul are datoria să-și cerceteze satul. În viața câmpenească a poporului nostru găsim ascunse toate comorile lui, precum diamantul în cenușă se găsește. Lucrând cu siguranță în satul său, învățătorul aduce cea mai prețioasă jertfă pe altarul neamului. Exaltarea națională de care vorbeam mai sus și prin care vom reuși să spunem celorlalte neamuri ce suntem, va fi opera învățătorilor. Ea va începe în momentul când ei vor coborî mai profund în inima satelor, când vor păși cu toată seriozitatea dincolo de pereții saletelor de clasă. Iată ce minuni poate săvârși învățătorul în satul său.

V. Gr. Pupăză.

DIN TRECUTUL DĂSCĂLIMII SĂLĂJENE

V.

Sufletul Corpului învățătoresc român a simțit adânc usturimea nedreptăților ce i s'a făcut de către guvernul țării de pe vremuri, îndeosebi învățătorii Sălăjeni au fost atinși mai mult în ambiția lor, căci ideea Congresului și toată aceasta acțiune a pornit dela ei. De aceea Comitetul Reuniunii Învățătorilor în ședința din 16 Octomvrie 1913, ținută în Zălau, primește cu mare entuziasm «Protestul» către «Alianța Regnicolară a Inv. Unguri», redactat și prezentat de către președintele Simion Oros și publicat în toate ziarele românești.

Acest protest a fost următorul :

P R O T E S T

— Către «Alianța Reuniunii Inv. Maghiari» din țară —

«Învățătorii români de ambele confesiuni din aceasta țară s'au hotărît pentru convocarea unui Congres învățătoresc pe zilele de 24 și 25 August st. n. a. c. la Cluj.

Cu toate că trăim în veacul care se numește al 20-lea adeca veacul luminilor, învățătorii români abia acum s'au putut decide pentru o întrunire *generată* ca acolo, în frăție și bunăînțelegere, să se consulte asupra *sorfii lor* și în legătură cu aceasta asupra *școalei* și a *învățământului românesc*.

Trecutul nostru, precum bine știm, a fost plin de amărăciune. Aceasta învățătorime a fost și este și azi considerată «cenușotca» societății. Și totuși aceasta învățătorime are cea mai mare responsabilitate, căci ea are de a purta sarcinile cele mai grele, având a servi cu credință la *doi domni*.

Este binecunoscută munca cinstită a învățătorului român, atât pentru *biserică* și *națiunea sa* cât și pentru *patrie*. Aceasta o putem spune cu capul ridicat, și trebuie să o recunoască și cei mai mari vrășmași ai noștri!

Ca în trecut așa și în viitor învățătorul român voește să fie *adevăratul învățător popular*, credincios atât *neamului și bisericei* cât și *patriei sale*. Prin o activitate extrașcolară mai extinsă vrea să fie cel mai puternic sprijinitor a tot ce poate duce la fericire și cultură pe poporul în mijlocul căruia trăește. În sfârșit își dorește și *înaintarea proprie ca corporațiune*.

Vedem că toți funcționarii de stat și privați, măturătorii de stradă, etc. fără deosebire de rang, de mult s'au asociat, ca astfel să poată lucra cu mai mult spor pentru realizarea aspirațiilor lor drepte și legale. Numai noi, învățătorii români, suntem și aici la începutul începutului.

Cauzele întârzierii noastre sunt multe și felurite.

*

Convocatorul Congresului și programul aceluia — acceptat de către autoritățile politice din Cluj — și subscrisă de peste 300 învățătoare și învățători frunțași, dornici de cultură și progres, s'a expedit atât învățătorilor cât și Consistoarelor ambelor biserici. După câteva zile însă presa maghiară, condusă *totdeauna* mai mult de *patimi*, decât de simțul de dreptate, să năpustește asupra noastră și a Congresului nostru, alarmând, pe nedreptul, lumea întreagă pe cuvântul că, învățătorii «valahi» s'ar gândi la o organizație «pe baze naționaliste» și altele de felul acesta. Nu face excepțiune în aceasta privință nici organul oficial al «Asociației» maghiare «Tanító» (Învățător) No. 33 din 14 August a. c. care reproducând cele publicate de «Pesti Hirlap» în fruntea oficiosului său publică «Declarațiunea» presidiului «Asociației» către Ministrul Instrucțiunii, după care declarație, procedura învățătorilor «valahi» este calificată de «atentat», «perfidă», «nelegitimă» și «ilegală» și cere de *urgență* oprirea Congresului nostru.

Ba, presidiul «Asociației» nu se îndestulește numai cu atâta, el se ocupă cu chestia Congresului nostru și cu învățătorimea «valahă» și în «Comitetul de direcțiune» (8 Sept. a. c.) apostrofându-ne în fel și formă; iar organul oficios «Tanító» nu numai că număr de număr aduce vecinicile învinuiri de iredentism la adresa corpului învățătoresc român, ci înjură în modul cel mai necuviincios «*dăscălimea și preoțimea valahă*»!

*

Corpul învățătoresc român în felul acesta a fost adânc vătămat (insultat) în cele mai sfinte sentimente ale sale, când a trebuit să îndure și lovitura de a fi oprit a se întruni în Congres. Și pentru ce? Pentrucă avea de gând a se întruni la o simplă adunare, la un *sfat social-pedagogic*, unde să discute asupra mijloacelor de educație ale poporului nostru *sub controlul și în prezența reprezentantului statului*.

Toată lumea știe că învățătorii celorlalte confesiuni cum sunt: rom. cat., reformați, jidani și de stat, sunt grupați în «Alianțele» lor, având dreptul fiecare confe-

siune ași apăra interesele sale. Ba, învățătorii sași în anul acesta s'au întrunit la al 14-lea Congres al lor. Și nici nu se poate aceasta altcum, până când necazurile dascălilor sunt de atâtea feluri, la câte confesiuni aparțin. Și dacă dascălilor de alte confesiuni le este iertat ași apăra interesele în cadrele legii și ale constituțiunii confesiunii lor, pentruce să putem fi oprți noi, învățătorii români, dela exercitarea acestor drepturi garantate prin lege?

Ori noi, educatorii de cetățeni cinstiți și patrioți buni, *nu suntem cetățeni liberi în stat liber?*

A făcut deci o mare greșală prezidiul »Alianței«, vărându-se în politică și cerând oprirea Congresului învățătorilor români, căci prin aceasta a dat lumii cu o dovadă mai mult că, față de noi — în loc să ne sprijinească cu adevărată colegialitate — este condus de cele mai vitrege intențiuni. Apoi învățătorii români nici nu merită o tratare atât de brutală deoarece ei sunt, doar, educatorii unei mari și puternice masse a locuitorilor acestui stat. Aceste nedreptăți și insulte grave, învățătorimea română nu le-a meritat și nu le merită până când ea crește statului cetățeni harnici și patrioți cinstiți.

BCU Cluj / Central*University Library Cluj

Ca urmare deci e celor expuse mai sus, membrii Comitetului central al »Reuniunii Inv. Români Sălăjeni« ca membră a »Alianței«, întruniți în ziua de azi, 16 Oct. 1913, în ședința plenară, aduce cu unanimitate de voturi, următoarea rezoluțiune:

1. Ingrijorați de viitorul lor și al școalelor lor, învățătorii români Sălăjeni, ca fii credincioși ai bisericii lor române se alipesc cu adevărată stimă și iubire către susținătorii de școale și către Arhieriei lor, aducându-le omagiu de devotată supunere și ascultare.

2. Constată cu adâncă mâhnire sufletească că »Asociația Reun. Inv. maghiari« din țară a lucrat tendențios când — făcând politică — a cerut Ministrului Instrucțiunii oprirea Congresului învățătorilor gr.-cat. și gr.-orientali români, dornici de cultură și progres, declarând această mișcare a lor de »atentat«, »perfidă« »nelegitimă« și »fără lege«.

3. Află în această procedură a »Asociației« respective în oprirea Congresului o violare gravă a drepturilor noastre atât ca cetățeni, cât și ca învățătorii unui popor de peste 3 milioane și jumătate.

4. *Protestează cu toată tăria în contra tendențioasei proceduri nelegală și nebazată a „Asociației“ deoarece problemele puse la ordinea zilei eschideau cu desăvârșire politica și erau de un conținut curat social-pedagogic.*

5. În sfârșit declară solemn, că luând la cunoștință aceste intențiuni vitrege ale »Alianței«, acest Comitet al Reuniunii Inv. Români Sălăjeni cu mijloacele sale materiale și intelectuale *nu poate sprijini pe mai departe nici o acțiune a „Asociației“*, din contra va propune adunării generale viitoare ca să-și prezinte repășirea irevocabilă din sinul acestei «Asociații».

Pentru Comitetul central al Reuniunii,

Președinte,
Simion Oros.

Secretar general,
Dumitru Pop.

Acest protest trimis «Alianței Regnicolare a Inv.», a provocat revolta generală a colegilor unguri și în presa lor oficială au început să apară articole bombastice și pline de ură și înjosire la adresa noastră, a inv. români.

Iată ce scria organul lor oficial al Alianței «Tanitó» (Învățător) în Nr. 48 din 27 Noembrie 1913.

«Presidiul «Reuniunii Inv. Români Sălăjeni», -- zice «Tanitó» -- în 12 Nov. 1913 a înaintat presidiului «Alianței» o transcriere mai lungă prin care desaproabă ținuta «Alianței» și protestul acesteia contra Congresului ce a fost să țină învățătorimea valahă în vara anului curent. Îi doare foarte că, presidiul «Alianței inv. maghiari» și-a ridicat energic cuvântul contra separatismului după naționalitate. Se apără că, Congresul lor a avut de gând să se ocupe cu chestiuni social-pedagogice. E însă bătător la ochi că, protestul face amintire *numai* de învățători români, *stat liber și cetățeni liberi*, dar nu nici într'un loc de patrie maghiară și cetățeni maghiari. A făcut deci o mare greșală presidiul »Alianței» cerând oprirea Congresului învățătorilor români, căci prin aceasta a dat lumii cu o dovadă mai mult, că față de învățătorii români este condusă de cele mai vitrege intențiuni.

Apoi învățătorii români nici nu merită o tratare atât de vitregă, deoarece ei sunt, doar, educatorii unei mari și puternice masse a locuitorilor statului (dar nu maghiari!). Aceste nedreptăți (!?) și insulte grave învățătorimea română nu le-a meritat și nu le merită până când ea crește statului (nici aici nu amintesc patria maghiară) cetățeni harnici și patrioți cinștiți.

După acestea declară că, Comitetul va propune adunări generale viitoare ca din legăturile »Alianței» să repășească. Până aici a ținut dar prietenia. Acești domni în primul loc sunt români -- și apoi? Iar numai români! Uită că pe baze naționaliste, în țara ungurească nu se pot organiza. Splendid ar prospicia harta Ungariei. Alianta învățătorilor maghiari va veghea și de acum înainte

acțiune, la aparență culturală, a domnilor de român, pentru că aceasta e o chestiune, nu politică, ci care taie adânc în existența, carnea și sângele națiunii».

* * *

La aceste rânduri a dat răspunsul cuvenit Simion Oros, publicat în «Gazeta Invățătorilor» Nr. 45 — 1913.

«Acestea sunt reflexiunile «Alianței Inv. maghiari» la protestul Sălăjenilor.

Ne-ar fi plăcut foarte dacă oficiosul «Tanitó» ar fi adus întreg protestul — nu numai unele părți din el — ca toți să vadă ce motive s'au produs contra pornirilor răutăcioase ale lor. Dar ei n'au făcut aceasta, și n'au făcut-o de dragul, ca prin protestul din chestiune să nu-și descopere păcatele și greșelile săvârșite.

Invățătorii Sălăjeni, deci prin acest gest hotărît, de a repăși din legăturile «Alianței» au procedat foarte corect și cuminte, rămânând numai să meargă înainte pe acest drum.

Că ce vor zice apoi domniile dela «Tanitó» pe noi nu ne importă, căci după cele întâmplate nu mai avem, și nici nu dorim să avem, cu ei nici în clin nici în mănecă.

Mai amintesc în reflexiunile lor că, pe baze naționaliste nu ne vom putea organiza.

Chiar aceea li-s'a arătat prin protestul trimis că, noi nu pe baze naționaliste am dorit organizarea, bine știind că, guvernul nu va admite aceasta niciodată, ci pur și simplu am dorit a declara, între altele, organizarea învățătorilor români din țara ungurească, după caracterul școlilor lor, căci ceea ce s'a putut Sașilor, credeam că se va putea și nouă. Durere, nu s'a putut. Ce nu s'a putut însă duce acum la îndeplinire, se va putea duce la îndeplinire de altădată și încă în scurt timp, deși ei zic că: «Alianța» Inv. maghiari va veghea și deacum înainte acțiunea la aparență culturală a domnilor de român, pentru că această e o chestie, nu politică, ci care taie adânc în existența, carnea și sângele națiunii (maghiare)», numai noi să fim oameni întregi. Să nu desperăm, ci dându-ne mâna de înfrățire toți din toate unghiurile, să nizuim spre *idealul nostru comun*, care nu poate să fie altul decât: *intrunirea noastră la primul Congres al învățătorilor români*».

* * *

Dumnezeu a ajutat cauza sfântă a neamului românesc și după Unirea dela 1 Decembrie 1918, s'a ținut și *primul Congres al învățătorilor români*, în Sibiu, în zilele de 24, 25 și 26 Februarie 1919.

Simion Oros.

EDUCAȚIA FIZICĂ ÎN ȘCOLILE PRIMARE*)

(Jocuri)

II.

Dintre toate problemele infantile, problema manifestațiunilor ludice s'au bucurat de cea mai mare atențiune.

Incepând cu Socrate, Aristotel, Platon în antichitate, cu Filantropiștii în pragul Renașterii, cu toți pedagogii și filozofii moderni: Locke, Rousseau, Pestalozzi, Groos, St. Hall, Spencer etc. și contemporanii: Fröebel, Claparédé, Fouillé, J. Dewey, iar la noi G. G. Antonescu, Rădulescu-Motru, G. Zapan, etc., problema jocului a fost desbătută până la epuizare.

Totuși în școlile normale și azi jocul se tratează teoretic și abstract, deși el e practic și intuitiv.

Nu avem o literatură a jocurilor. Elevii nu sunt puși în fața realității: *copilul la joc*. Nu cunosc jocuri, pentru ca nici un manual de pedagogie teoretică și practică, nu le grupează, nu le analizează. Care manual îi întreabă oare, câți copii la jocul *Pula Gaia* s'au împins, s'au lovit, au plâns și câți au fost veseli? Trebuie să o mărturisim, că nici unul. Care carte de metodică se ocupă de *metoda pentru conducerea recreațiilor*? Nici una. Iată de ce *studiul individualității*, introdus în școală cu atâta fast și cu multă, foarte multă obligativitate, a dat greș. Aceasta pentru că nu știm face o simplă descriere, o intuire a fiecărui elev în parte. Pentru că nu cunoaștem ce e bine și ce e rău în școală. Pentru că jocurile le pedepsim când ar trebui să le încurajăm și pentru că obișnuim să privim elevii în masă, nu-i judecăm individual, iar atunci când îi judecăm este numai pentru a le aplica sancțiuni.

Nu suntem vinovați pentru această stare de fapt. Nu sunt vinovați nici autorii de cărți didactice și nu sunt vinovați nici cei cari, după cum spune dl prof. C. Kirișescu, se cred sportmani, prin faptul că asistă la toate întrecerile de fotbal.

Am trăit o perioadă de divorț între educația fizică și

*) Vezi „Școala Noastră”, Nr. 1—1936.

educația intelectuală. Dintre jocuri, unul singur a câștigat întâietate: fotbalul, deși sunt multe altele cu mai mult efect fizic. El epuizând pe jucător de forțe fizice, nu e totdeauna binefăcător. E un joc pentru adulți și contraindicat elevilor de școală primară.

Se știe că înclinările rele ale copiilor se pot observa la joc. Ele sunt de cele mai multe ori, porniri instinctive sau urme ereditare.

Freud a preconizat principiul canalizării instinctelor, a metamorfozei lor și nu a refulării lor și a resentimentelor în inconștient, de unde pot ieși mai tari. Jocul le neutralizează, le satisface.

Elementul principal în joc este mișcarea naturală, spre deosebire de mișcarea din gimnastică, care este artificială (neobișnuită). Elementul material al jocului este stimulul mișcării.

Th. Ribot, precizează: mișcarea este principiul de bază a sufletului uman.

Fiziologic, mișcarea este produsul influxului nervos, ce se descarcă pe plăcile motrice ale mușchilor, cari răspund prin contracțiuni, trăgând sau deplasând pârghiile osoase.

La naștere, elementele nervoase, substanța albă și cenușie sunt nediferențiate. Prelungirile celulelor nervoase abia schițate și fără teacă de înveliș, fără mielină. Nu avem mișcări individuale, ci mișcări difuze, generale, a întregului corp. Influxul nervos și-a găsit o cale. Calea mișcărilor difuze. Se repetă, iar funcția naște și dezvoltă organul. Centrii motori sunt cei dintâi în ordinea dezvoltării. Astfel până la 8 ani, copilul gândește prin mână. Copilul e mai sensibil la mișcări decât la vorbă. Are o gândire motoare ce antrenează și dezvoltă nu numai creierul, dar și musculatura și sistemul osos.

Dela 8 la 12 ani, trebuie să fie o epocă de tranziție. Iată deci că importanța mișcării și a jocului se impune în prima și a doua copilărie (până la 7 ani și dela 7—12). *Fröebel* pune jocul și activitatea practică la baza educației. Aceiași idee călăuzitoare o găsim și în programa analitică a școalelor noastre de copii mici. Peste tot jocul organizat și dirijat.

Metoda fonomimică în clasa I-a primară, este puntea de trecere între cele două școli,

Dar să trecem peste școli și să ne oprim la personalismul energetic, creator al dlui Rădulescu-Motru, în opoziție cu cel

arhaic, ca să ajungem la concluzia dlui prof. C. Kirițescu, de *educație dirijată*, îndrumată și prin această prismă să privim noile instituții ce și-au deschis drum: *Străjeria și Premilităria* pe frontispiciul cărora stă scris jocul dirijat și educația fizică.

Supravegherea meticuloasă și dirijarea copilului, respectându-l în cecece reprezintă el, este cu mult mai grea, decât impunerea cu forța și autoritatea draconică.

Rousseau a mers până acolo încât a renunțat la educație.

Copilul să piardă cât mai mult timp, să se joace perfecționându-și corpul și simțirile. Tăria celui dintâi și agerimea celor din urmă, deschid drumul drept spre o viață socială sănătoasă.

Dar să revenim la joc. Sunt șase teorii cari au căutat să-l explice. Ele se pot ușor ținea minte printr'o regulă mnemotehnică: *Abcdef*. 1. *Teoria atavismului*, (St. Hall) rămășița a generațiilor trecute. 2. *Biologică*, (Groos) pregătirea pentru viață. 3. *Compensației*, a întregirii lipsurilor din viața serioasă. 4. *Descongestionării sau recreației*. Oboseala alungată prin jocuri. 5. *Excedentului de energie*, prisos (Spencer) și 6. *Teoria funcțiunii personale* (G. Zapan — român).

După acesta din urmă, jocul este o funcțiune organică a individualității și caracterului cu scopul în ea însăși.

Pentru educatorul fizic „*jocul este o activitate fizică cu scop recreativ caracterizată prin bună dispoziție*“.

Iată câteva jocuri: In clasă. 1. *Ștafeta cu batista*. Copiii în bănci. Primii la un semn dau batista înodată peste cap la următorul și așa până la ultimul și înapoi. Rândul care o trece mai repede câștigă.

2. *Concursuri de memorie la tablă*. Tabla la mijloc împărțită cu o linie cu creta în două, pentru două rânduri de bănci. Primii cu creta în mână, la comandă, fug și scriu pe tablă, (ex. numiri de orașe, din științe naturale, numiri din istorie, matematică, etc., ce le-a spus dl institutor), dau creta la următorii și se așează la loc. Rândul care a scris mai repede și mai frumos câștigă jocul.

3. *Jocul mut*. Copiii se împrăștie prin sală, să meargă tiptil la loc. Să se exprime prin semne, etc.

4. *Cursa pe cartoane*. Pe două rânduri între bănci. Fug pe cartoane pe care le țin de un colț îndoit. Se întorc și le dau la următorii.

5. *Ingerul și dracul după flori.* Copiii primesc nume de flori. Un grădinar, un înger și un drac. Bum-bum. Cine-i? Dracul. Ce caută? Flori, etc.

Jocuri în aer liber. 6. *Vânătorul, vrabia și albina.* Copiii în cerc de mână. Un vânător, o vrabie și o albină. Vânătorul fuge să împușe vrabia, vrabia să mănânce albina, iar aceasta să împungă pe vânător.

7. *Ajutorul nevoiașului.* Copiii împrăștiați într'un teren limitat. Unii sunt hoți, vânători, jandarmi, fug să-i prindă. Cel amenințat să cadă prizonier cere ajutor, când sunt doi de mână e salvat.

8. *Furatul batistei.* Copiii șed jos în cerc. Unul fuge cu o batistă la înălțimea capetelor. Se încearcă să se fure batista. Cel care o prinde, fuge el cu ea.

9. *Releul călăreț pe băț.* Elevii împărțiți pe două rânduri în număr egal, fug până la un punct dat, câte doi călare pe băț. Ultima pereche duce bățul la institutor.

10. *Pescuitul.* Doi jucători pescari, care e prins și el pescar până ce sunt prinși toți jucătorii.

11. *Rege, dă-mi soldați.* În linie pe două rânduri față în față la o distanță oarecare. Unul din rând strigă de trei ori: Rege, dă-mi soldați (din mijlocul terenului dintre ei) iar ceilalți îi răspund: vino de-ți ia. Dacă poate să-i desprindă de mână îi duce prizonieri (unu sau doi).

12. *Primul și ultimul.* Sunt pe o singură linie. La un semn fug la institutor și se așează în rând: Unul e primul, altul e ultimul.

Jocuri sub formă de luptă. 13. *Lupta cocoșilor în cerc.* Într'un picior cu brațele încrucișate se luptă să se scoată din cerc.

14. *Lupta cocoșilor pe vine.* Câte doi față în față, pe vine și cu palmele înainte. Se împing lovindu-se în palme și sărind ca cocoșii.

15. *Lupta în cerc cu popice.* În mijlocul cercului se așează popice. Se trag de mâini, cel care le lovește e scos din cerc.

16. *Luptătorii în afara cercului.* Se trag de mâini înspre cerc.

17. *Lupta în brațe.* Se împing de mână să-și mute piciorul dinainte.

Jocuri cu mingea. 18. *Mingea prin tunel.* Două rânduri,

două mingi. Picioarele depărtate, se aruncă mingea prin tunel. Ultimul fuge înainte și o aruncă, când vine primul duce mingea la institutor.

19. *Mingea vânătoare*. Copiii în cerc, unul în mijloc aruncă mingea peste el.

20. *Mingea în zig-zag*. Două rânduri, față în față, două mingi. Numerotați unu doi, doi aruncă la doi, unu la unu la rândul din față.

Primăvara se anunță de timpuriu. Să părăsim cadrul strâmt și rigid al clasei și să ne bucurăm alături de elevii noștri prin jocuri organizate.

Vom asigura copiilor mobilitate și supleță în mișcări, sociabilitate, atenție, control personal și bune deprinderi.

(Dansuri Naționale)

BCU Cluj / Central University Library Cluj III

Obişnuim să dăm acest nume, manifestărilor vesele, în ritmul unei muzici, ale națiunii, la diferite sărbători sau petreceri. Cu cât un joc din acestea e mai general, mai mult cunoscut, cu atât el reprezintă nota caracteristică etnică și de rasă a poporului. Astfel avem Horele și Sârbele. Ele se joacă în toată țara și în special în Oltenia, Muntenia, Moldova și Bucovina. Ritmul lor îl găsim însă și în jocurile din Maramureș și Țara Oașului.

În Ardeal și Banat se joacă mai mult perechi. Ex. Româneasca, Ardeleanca, Lugojana, Mureșana, Țarina, «Invărtite și bătute.»

E adevărat, că în Ardeal găsim pe ici pe colo și ciardașul vecinilor. Permișiile de joc, în epoca antebelică, se dădeau cu condiția să fie jucat și «naționalul» lor. Jandarmul înpăunat își scutura fulgii, învățând pe țigani și controlând pe feciori. Numai așa ne putem explica pătrunderea acestui joc în comune unde n'au nimic comun cu ungurii.

În Carei și jur și probabil pe tot întinsul graniței de vest, acolo unde influența ungurească a fost permanentă, nu găsim dansuri naționale, decât împrumut. În multe familii românești însă, nu găsim nici vorbă românească.

Ungurii romano-catolici spun că nu sunt unguri. Dar ce sunt atunci?... (Nu e locul să desbatem aici această stare de lucruri). Fapt e că suntem lipsiți de acea mândrie națională, atât de prețuită aiurea. Ne place să vorbim o limbă străină, mai mult decât graiul neoaș românesc, atât de vocalic și plin de muzicalitate.

Dansurile Naționale au marele rol de a întări și cimentă mândria națională. De-a apropii pe sătean de orășan, contribuind la unificarea sufletească atât de necesară azi.

Este timpul ca frumusețea jocurilor românești să fie cunoscută — pătrunse, înțelese — nu numai în Anglia, țară atât de îndepărtată de a noastră, dar și la noi acasă, pe granița de vest. (Ziarele au anunțat elogiile culese de o echipă românească de dansuri naționale trimisă în Anglia).

1. Hora Unirii

În cerc de mână. Un pas înainte cu stângul, un pas înapoi cu dreptul, doi pași laterali spre stânga. Un pas înainte cu dreptul, un pas înapoi cu stângul, doi pași laterali spre dreapta.

2. Alunelul

În cerc de mână. Spre dreapta un pas lateral cu dreptul, altul cu stângul înapoia dreptului, se repetă și iar un pas lateral cu dreptul; stângul se duce lângă el și bate podeaua, dreptul încă bate pe loc. Se repetă dela început. Schimbându-se melodia se face a 2 figură dreptul lateral, stângul înapoi dreptul lateral, bate stângul, bate dreptul dușumeaua și la fel figura 2, spre stânga cu stângul lateral și dreptul înapoia stângului. Se schimbă melodia, se face figura 1. Se schimbă melodia se face figura 3 pe loc: drept, stâng, stâng, drept, *drept, stâng, stâng*; stâng, drept, drept, stâng, *stâng, drept, drept*. Regulă: al doilea puțin înaintea primului picior.

3. Sârba cu ciocane

Un pas lateral spre stânga iar dreptul se apropie dar nu se lasă pe pământ și doi spre dreapta cu stângul înapoia dreptului. Adică stâng (spre stângă) *drept, stâng, drept* (spre dreapta). Aceasta e sârba: stâng, drept, stâng, drept, stâng, drept, stâng, drept. Se joacă de mână, de umeri, tare lin etc., după cum se chiuște. Când se strigă și la stânga trei ciocane se face și spre stânga ce s'a făcut spre dreapta (3 pași 3 timpi)

stâng, drept, stâng și se bate cu piciorul drept spunându-se unu. Obișnuit spre dreapta, 3 spre stânga se bate 2 cu dreptul. Obișnuit spre dreapta, 3 spre stânga se bat 3 cu dreptul, (rar) apoi iar trei des și se lasă toți pe genunchiul drept. Se pornește dela început strigături :

Hai la sârbă mai băeți
care vreți, care puteți
care nu, mai rămâneți,

sau :

foae verde lin pelin
sârba noastră cât mai lin
foae verde foi de nucă
dați-i drumul să se ducă
foae verde crastaveți
voinicește mai băeți.

4. *Ardeleanca* și pe melodia «dacă-ți este dor».

Perechi față în față (un băiat, o fată). Se țin de mâna dreaptă. Deplasarea simplă. Stâng, drept, stâng, drept și înapoi drept, stâng, drept, stâng. De remarcat, cu piciorul cu care se termină se și începe. Se schimbă melodia, se face învărtită pe picior, într'o parte și alta. Se schimbă melodia se face deplasarea cu pas împiedecat: stâng, drept, stâng, drept, călcăiu sprijinit, vârf sprijinit piciorul drept. Invers în cealaltă parte. Se schimbă, melodia se face iar învărtită. La deplasarea simplă se poate intercala o săritură în sus bătând călcăele de 2 ori în aer.

Alte hore și sârbe cu melodii mai puțin cunoscute sunt : Oița, Ca la Breaza, Hora dela bălți, Rața, Romanul, Resteul, Fedeleșul, Ștearsa Zdrobuleanca, Ca la ușa cortului, Bătuta, Călușerul, etc.

Perechi sunt : Țarina, Marioara, Lugojana, Româneasca, De pe Mureș, Maroșanca (Maramureș), etc.

Fie ca acest articol să servească de bun augur pe aceste meleaguri. Să se întoarcă vremurile înapoi. Spiritul românesc să fredoneze iar în mișcări cu nuanțe frățești și românești, fără nici un amestec străin, așa cum au fost și altă dată.

Gh. Iozon.

DOI ANI ȘI JUMĂTATE...

Printre persoanele cele mai remarcabile ale județului nostru, datorită activității sale, ridicat prin merite proprii, pe o treaptă socială și profesională, ca un far pe culmile înalte: strălucete în toată splendoarea sa, invidiat de starea în care a ajuns de cei nutriți de patimi, dar pentru cei mulți un puternic stimulent la atingerea culmii realizărilor mari, cu prețul ori căror jertfe; acesta este dl Dumitru Mărgineanu, actualul nostru inspector școlar.

Făcând o privire asupra activității D-sale în toate domeniile, de când și-a început activitatea sa bogată, observăm că scopul îi era ca prin muncă să trăiască și să desfășoare cu tot elanul și dragostea, ca astfel din lucruri mici să ajungă la realizări mari.

El, care este încălzit de cele mai înalte sentimente, luptând atât pe teren, prin scris, cât și prin sfaturile sale binevoitoare, școala și națiunea ar trebui să-i fie recunoscătoare. Veșnic alături de armata D-sale, luptă cu îndârjire, susținând cauze mari, închegând prin acesta cele mai nobile și importante sentimente: naționale și patriotice, de care națiunea în zilele tulburii de azi, are mare nevoie de ele.

Om cu suflet generos, spirit bogat, inzestrat cu bogate cunoștințe științifice, aplicându-le în practică cu un rezultat aproape totdeauna pozitiv.

Pe fața D-sale citești veșnic muncă, responsabilitate și obligații, o față puțin zămbitoare și uneori sobră însă toți cei necăjiți și asupriți căutând dreptate, găsesc în D-sa o inimă încăpătoare plină de o dragoste, ce o împărtășește fiecăruia. Om inzestrat cu un spirit înțelegător, suflet generos și dragoste de tagma sa, pentru care a luptat și luptă. Este îndrumătorul și inițiatorul tuturor facerilor de bine, care a știut și știe să lege vorba de faptă, ajutat fiind de toată armata sa înțelegătoare, știind că în fruntea lor, se află un comandant demn și bine pregătit, pregătindu-și soldații cari știu să lupte pentru con-

solidarea terenului în care muncesc. Nu este omul care să se mândrească singur de realizările D-sale, căci: «Omul bun nu se bucură numai el singur de faptele sale, ci răspândește în jurul său, o atmosferă de fericire pe care o respiră toți ce-l înconjoară». Or fi mulți care vor susține contrar, dar știut este: «Cine lucrează pe față are toată lumea împotriva sa; el trebuie să fie gata la toate, ca în războiu». De numele său se leagă fapte mari fără interes, pe teren: religios, cultural, social, moral, național, patriotic și administrativ. Aceste toate se datoresc dragostei și credinței sale căci: «Un om cu credință este o putere socială egală cu 99 oameni cari nu au decât interes».

Iată în linii generale personalitatea dlui Inspector Mărgineanu, care prin muncă, dragoste și binele public, a ajuns să urce într'un timp scurt, trepte înalte, căci: «Marea lege a omenirii este să trăiești, să ajungi mare și să desfășori ceea ce este în tine mai puternic și mai deosebit».

Faptele mari ale acestui om mare al școlii, să ne fie veșnic un imbold, tinzând să ajungem și noi acolo unde a ajuns D-sa, căci: «Tinerii cari au focul sacru pentru binele și vor să se distingă și să se urce așa de sus pe scara socială, să nu uite că numai munca, moralitatea, meritele și serviciile aduse țării trebuiesc să fie regulă».

Sperăm că atâta timp cât Dumnezeu îl va ține în mijlocul nostru, școala sălăjană va prospera, avându-l ca un puternic stâlp de granit, către care se îndreaptă punctul nostru de reazăm în viitor.

Pentru aceasta, după doi și jumătate ani în aceasta calitate, îmi permiteți să vă doresc mulți înainte, muncind pe mai departe pentru prosperarea nației și școlii.

Iliuță Pantiș, inv.

CĂTĂTOAREA BOBONITĂ *)

A fost odată, ca niciodată. A fost o împărăteasă, mândră și nu prea, dar înfumurată și răutăcioasă foc, care se socotea că e făptura cea mai frumoasă de pe lume.

Acu avea ea un lac mare, adânc. Și 'n lacul acela era un ochiu, în care jucau apele, bolboreseau, cântau. Ochiul ăsta nu 'ngheța niciodată. Și-i era sortit lui, să vorbească în grai omenesc, odată pe an, când se punea lună nouă în fiecare toiu de earnă. Acolo mergea 'mpărăteasa în tot anul, în miez de noapte și 'ntreba:

«Spune-mi cu adevărat,
Spune-mi fără de bănat,
Pe lumea lui Dumnezeu, cine
Mai frumoasă-i de cât mine...?»

Din fundul ei îi venea răspunsul:

«In căutare loc departe,
Este una pe dreptate,
Ca or care mai voioasă,
De cât tine mai frumoasă!»

Scoasă din miști, da porunci, trimetea *colăceri*, să caute pe femeea aceea, să i-o aducă. Și de o avea în față și o vedea, cuprinsă de ciudă, puneă să-i scoată ochii și o lăsa așa oarbă pe lume, or o omora de tot.

Azi așa, mâine așa, mâni-alalt la fel până n'a mai rămas femei frumoasă în toată 'mpărăția ei.

Acu a fost având ea o *pruncă*, care creștea și se făcea din ce în ce mai mândră și mai *vederoasă*.

Intr'un an *cătătoarea*, după ce isprăvise de pomenit toate femeile plăcute, îi răspunse:

«Cum nu, mândră 'mpărăteasă,
Este una mai frumoasă,
De mii de ori mai și mai,
De cum odată erai!»

*) Apare în volumul: „Din țara lui Alb împărat“.

Când auzi una ca asta împărăteasa se *inhiretici* afar' din cale de tare. Stârni în lămuriri :

«Spune-mi, dragă cățătoare,
Spune-mi cine este oare,
Mai mândră, mai vederoasă,
Ca mine, împărăteasă,
S'o aduc ca să-i scot ochii,
Să mi-o prohodească popchii!»

Și apa, involburându-se și bolborosind, slomnea :

«Află atuncea, drăguță,
Că-i a ta mândră fătuță,
Îi 'naltă și subțirică
Iute ca o rândurică,
Gura ei ca un pahar,
Buzele-i mărgăritar.
Ochii-i vioi două stele,
Dinții șiruri de mărgele,
Obrajii bujori de sânge,
Când o vezi inima-ți plânge!»

La auzul *vestei* acesteia, începu să clocote de mânie, ca un cazan de catran și puse gând și odrăslitei ei. Chemă un ostaș credincios și-i legiui :

— Ai să iei pe fata mea, s'o duci într'o pădure departe, s'o gătești de zile. Ca dovadă c'ai împlinit porunca, să-mi aduci ochii, să-i văz !

Și, plecând ostașul cu fecioara, într'o căleașcă, trasă de șase cai mari, împărătești, cu vorba că merg la plimbare, n'au băgat de seamă că alerga în urmă-i, cu limba scoasă, gâfâind, un prepelicar de la curte.

Au mes cât au mes, pân'au ajuns într'o pădure mare, deasă. Aci însoțitorul ei povesti fetei soarta ce o aștepta din porunca mamei ei și se găti s'o aducă la 'ndeplinire. Dar unde-mi începu atunci să plângă ea și să suspine, că de peatră să fi fost inima ce-i auzea jeluirea și-i vedea zdruncinarea și tot s'ar fi muiat. Cuprins de milă ostașul se gândi s'o cruțe. Dar cum, că trebuie să ducă ochii ? Care nu li-a fost bucuria, când au văzut venind tot într'o goană câinele?... Mi s'au sfătuit ei să-i scoată lui vederile. Și așa s'a și făcut.

Și s'a 'napoiat trimisul la palatul împărătesei, căreia i-a

venit inima la loc, socotind c'a scăpat de dușmanca frumuseței ei.

Fata ce să facă? Cum se legase, către binefăcătorul ei, a plecat în lumea largă. Și a mes și a mes, tot pe jos, greoiu, jalnic, trudnic, de, ca o odraslă de împărat care nu se dase jos din trăsuri, până ce a dat de marginea unei ape. Aci se 'ntindea o grădină, nespus de mândră, cu poeni largi, pline de flori ne mai văzute și 'n mijlocul uneia din ele innălțându-se o casă mare, strălucitoare. Era curat raiul pe pământ.

A stat mult pe gânduri drumeața, să între, or să nu între 'n ea? La urmă a biruit ispita și a pășit pe pragul ei. Ajunsă 'nnăuntru ce mirare n'a cuprins-o, când a văzut, că nu e țipenie de ființă omenească, căreia să-i zică: «Soră bună!»

Pe o masă erau douăsprezece lumânări neaprinse. De la un tăciune, învelit în cenușe, a făcut o flacăra și din ea a aprins o lumină, două, pe toate. A mai stat ce a mai stat și apoi, c'o lumină 'n mână, a cotrobăit prin toate hodăile, găsimd d'ale mâncării. A pus de mămăligă și a așternut masa pentru doisprezece înși pe lângă ea. Ce și-a zis? Dacă-s douăsprezece sfeșnice tot doisprezece meseni trebuie să fie. Cum a răsturnat ceaunul aude zgomot p'afară și, hondrocăimd, răsunau tot mai aproape pași grei. Se dete la o parte, să vază ce o să fie?... D'odată doisprezece oameni voinici, ca niște fagi bătrâni, se 'nșiră unul după altul, își scot *tundrele*, își descing paloșele și stau *nărăziți* în fața mesei gătite. Erau doisprezece uriași. Stau zi și noapte 'n munte, unde mâncau și se odihneau cu rândul, unul din ei veghind necontenit dintr'un vârf de stâncă, să vază de nu vine pentru ei vre-o primejdie de undeva și ținând sub straja ochilor și cuibul lor așezat în poiana din vale.

Făcuseră ei legătura asta, că, cine li-a întra 'n casă, de o fi om bătrân, să le fie tată, de o fi vre-o femeie 'n vârstă, să le fie mamă, de o fi vre-unul matur, or vre-un flăcău, să le fie frate, iar de o fi vre-o femeie mai tânără, or vre-o fată să le fie soră.

Când au zărit că s'au aprins luminile pe masă, pe dată s'au repezit într'acolo. Și iacă-tă-i sosiți. Mi se uită ei nedumeriți în dreapta, se uită 'n stânga, până dau cu ochii de fecioara mândră, cum îi floarea 'n toiul ei și ziua luminoasă de primăvară.

— Bună sara, sora noastră! îi zic ei.

— Bine ați venit, frații mei! le răspunde ea, isteată.

Și apoi, suflecându-și mânecile:

— V'așteaptă masa, fraților!

— Mulțumim, sorioară! Da' de unde și 'ncotro?...

— De unde nu vreau să mai mi-aduc aminte 'n ruptul capului și 'ncotro, unde m'or duce ochii ce mi-au rămas în cap din mare foc prin care au trecut!

Și, așezându-se la masă ei, o mai descoase și mai află câte una-alta, până prind tot firul vieții ei.

— Uite ce! o sfătuesc ei. Să rămâi la noi. Să ne fii soră la toți. Direteci prin casă, îți faci de mâncare în toată ziua și, din când în când și pentru noi, când te-om vesti.

-- Să știi că te-om prețui și te-om cinsti ca p'o soră și la vreme or la nevoie tot ca p'o soră te-om ajuta.

— Dacă asta vă e voea, primesc cu drag, să vă fiu soră! răspunse ea.

— Ș'ai să fii stăpână pe casă și pe tot ce e 'n ea. O să-ți aducem de toate să nu duci nici o lipsă. Un lucru să ții însă minte: de dat poți să dai ce-i vrea, da' de luat să nu iei de la nimeni nimic.

— Cum ziceți, așa am să fac! le răspunse ea voioasă. Și s'au înțeles ca niște frați buni, să ducă 'mpreună casă.

În zori de zi s'au deșteptat uriașii și s'au gătit de plecare, spunându-i că i-or da de știre, când să le facă de mâncare, trimețându-i o porumbiță, iar ea, când a avea nevoie de ajutorul lor, să aprinză luminile de pe masă.

Și s'au întors ei în munte și ea a rămas acasă. Și a trecut ce a trecut până ce 'mpărăteasa, uitându-se 'n luciul apei, întrebă:

«Cătătoare drăgușoară!
Spune mândră, surioară,
E, or nu, cumva sub soare,
Vre-o ființă muritoare,
Între altele aleasă,
De cât mine mai frumoasă?»

Și valul bolborisind îi răspunse:

«Intr'un loc, în depărtare,
Este una mândră țară,
Printre flori într'o livede,

Unde or cine mi-o vede,
 Pasul pe loc și-l oprește,
 Stă buiac și mi-o privește,
 Unde toate i se 'nchină
 Pân' și floarea de sulfină,
 Pân' ș'aninii din zâvoi,
 Incântați sunt d'al ei boi!
 Ș'astă floare de pe luncă
 E oropsita ta pruncă!»

La auzul unei atari vești împărăteasa învineți de supărare, era mai-mai să cadă jos leșinată.

Porunci îndată să se 'nfățișeze ostașul, care fusese însărcinat s'o omoare, aducându-i ochii ca mărturie. Cum sosește el, împărăteasa, încruntată rău, ieșită din firi, îi ceru scurt să dea seama cum și-a 'mplinit porunca. Și el, la auzul vorbelor ăstora, socotind c'o fi vre o pără de undeva se 'ngălbeni ca ceara și băigui că a făcut cum i s'a poruncit.

Dar împărăteasa se 'nfrurie și strigă la el:

— De-i spune drept, poate-i mai afla 'ndurare; dar de-i minți mai departe, unde-ți stau picioarele, acolo și-o sta capul!

De astă dată omul își pierdu de tot cumpătul și destăinu-i totul, cum a plâns fata și s'a rugat de el să nu-i ia viața, cum s'a lăsat să-i tae degetul cu inelul, ca să-l ducă odor și cum a scos ochii cânelui care-i însoțise și a lăsat-o 'n pădure, să se tot ducă cât o putea înainte, numai îndărăt să nu se mai întoarcă.

Împărăteasa, turbând de mânie, porunci să-i scoață ochii și să fie spânzurat. Chemă apoi păstorii, dete porunci. Și au cutreerat ei țara 'n lung și 'n lat, au adus înnainte-i femei sute și mii, dar nu era nici una mai mândră de cât ea și cătătoarea întrebata hohotea mereu:

«Ba, ba, ba
 Nu e asta!
 Ea-i departe,
 Un' nu poate,
 Să pătrundă
 Ura-ți crudă!»

Chemă atunci la ea vrăjitori, *ciumurlitori* și pe toate *pa-tachinele* din țară. Nimeni însă nu putea să dea cuvânt cu temei unde stă să se găsească mândrețea de fata.

Și se 'nfățișă mai apoi o babă, pofălcită, urită ca moartea, zicând :

— Numai eu îs în stare să-ți fac pe plac, dacă mi-i da o *ferdele* de galbeni.

— Și două ți-oiu da, dacă-i găsi-o și-i trimite-o pe lumea cealaltă. Înțeles-ai?...

— Înțeles, măicuță, mai stai să vorbești?... Da' de ce mi-s bună eu, dacă nu de așa ceva?...

Și, dându-i de cheltueală o porni la drum. Și merge baba, în chip de cerșetoare, și merge, nu zile, ci ani, iscodând prin tot locul și pe la toate casele, unde stă să-i zâmbească ochii ca ai ei ai nimănui pe lume?...

După ce cutreeră ea împărăția în lung și 'n lat, tot nu se lăsă și trecu și peste hotarele ei. Și într'o sară când se 'ngâna ziua cu noaptea, a dat ea de o casă mare, într'o livede plină de flori.

Incepe să se milogească la poartă, și trâncănește și se jeluește, până ce se deschide o fereastră și zărește 'n paraful ei pe fata mult dorită.

— Nu mi-i primi să găzduesc, mămuică dragă, că tare de departe bat drumurile. Și-i spuse de unde vine.

Bucuroasă că aude grai omenesc și auzind că e din țara ei, o chemă 'n casă și 'ncepe s'o descoase de una de alta, până se 'ncredință că 'n împărăție e pace și părinții îi sunt în viață și sănătoși. A 'nceput să plângă de bucurie.

Și, după ce tăini ce mai tăini cu ea, îi dete de mâncare și o 'ndemnă la culcat.

— Să trăești, bobocelu' maichi, că mult bine mi-ai făcut. Uite, nu știu cum să-ți mulțumesc, de cât doar să-ți dau și eu câteva cireșe de pe la noi. Sunt culese cu mâna mea.

Fata se uită lung și cu jind la ele. Le văzu mari și frumoase. Și-aduse aminte de grădina din jurul palatului, unde erau tot felul de pomi și de unde, când era copilă, culegea tot felul de fructe pârguite de pe crăcile, ce atârnavu în jos de încărcate ce erau.

Le luă grăbită și înghiți lacom una; dar pe loc se 'nvi-neți la față și căzu jos. Baba nu așteptă mult. Văzând c'o să-și dea sfârșitul, s'a grăbit s'aprinză lumânările de pe masă, că-i păcat să se ducă omul pe lumea cealaltă în beznă.

(Va urma).

Mihail Lungianu.

CERC CULTURAL IN COMUNA NUȘFALĂU

— *Un rezultat frumos și o conducătoare exemplară* —

Duminecă, 21 Februarie a. c. s'a ținut în frunțașă comună Nușfalău, jud. Sălaj, a doua ședință a „Cercului Cultural Nr. II Șimleul-Silvaniei“, de sub conducerea harnicei conducătoare D-șoara Eugenia Ungur, din Șimleu. În urma nouilor dispozițiuni ale Onor. Minister al Educației Naționale, învățătoarele conducătoare dela grădinile de copii, organizează lunar, în comunele anume fixate, cercuri culturale, cu copii dela grădinițe pentru a căror bună reușită, conducătoarele trebuie să depună o muncă grea și istovitoare, mai ales acolo unde copiii sunt și minoritari. Asistând la acest cerc cultural, unde conducătoarea bine pregătită, o adevărată educatoare, pătrunsă de spiritul datoriei, nu poți să nu trăiești câteva clipe fericite, alături de micuții copilași, din gurițele cărora auzi poezioare atât de frumos recitate, cari sunt aproape de sufletele și puterea lor de pricepere. Ceiace mi-a fost dat să văd la cercul cultural al grădinei de copii din Nușfalău, n'am să uit niciodată.

Deși minoritari în cea mai mare parte, copilașii aceia, conduși de priceputa și harnica inv. conducătoare Mărioara Radu, prin felul cum s'au prezentat, au întrecut orice așteptare uimind întreaga asistență, prin frumoasele recitări, cântece, piese și jocuri naționale românești excutate cu atâta pricepere și îndrăsneală de micuții copii.

Dela orele 14, când s'a început lecția practică: «Exerciți gimnastice împreunate cu povestiri», ținută de Dș. Mărioara Radu, până după terminarea programului dat cu copii dela grădiniță, atenția tuturor învățătoarelor și a celor prezenți, a fost încordată asupra micuților copilași.

Lecția practică, predată model, după toate principiile pedagogice, cu un talent excepțional de educatoare, a fost apreciată de toate D-nele și D-șoarele conducătoare ca foarte bine reușită.

La orele 15, adunându-se publicul, după frumosul cuvânt

de deschidere al D-șoarei președ. Eugenia Ungur, publicul și părinții copilașilor, frapați de înțeleptele sfaturi ce le-au auzit, așteaptă nerăbdători să audă și pe copilașii lor rostind câte-o poezioară ori dansând vre-un dans național, îmbrăcați în frumoasele costume naționale românești lucrute cu multă măiestrie de inv. conducătoare Mărioara Radu.

Programul desfășurat de copii, a fost următorul; 1. «D-l Doctor», piesă; 2. Portul românesc, recitare; 3. Limba românească, recitare; 4. Hora Unirii, dans național; 5. Mama mea, recitare; 6. Vulpe, tu mi-ai furat găscă, cântec; 7. Spune-mi dragă pisicuță, recitare; 8. Hora mare, dans național; 9. Săniuța, recitare; 10. Bâr oiță, cântec; 11. M'am sculat la ora 7, recitare; 12. Dorul meu, recitare; 13. Hora Sinaiei, dans național; 14. Mițu-Mițu, recitare; 15. Domnișoara Boroboață, recitare; 16. Tablou; 17. Cioara, recitare; 18. Rața, recitare; 19. De ziua mea; 20. «Dl farmacist», piesă și 21. S'a sfârșit serbarea, recitare. Poate să vadă oricine și să deducă, că un program așa de vast și bine întocmit, pentru ca să-l poți desvolta cu niște copii minoritari dela grădiniță, într'un mod impecabil, îți trebuie ca să ai mare dragoste și iubire față de funcția ta, mult zel să depui pentru a-ți putea ajunge scopul. ată de ce, astfel de învățătoare pot fi luate ca exemplu, în îndeplinirea conștiințioasă a datoriei lor. După conferința populară, ținută cu multă căldură de D-șoara Cornelia Zancu, urmează cuvântul de închidere al președ. Cercului, D-șoara Eugenia Ungur, care prin cuvinte alese, mulțumește publicului pentru atenția ce-o arată față de cercul cultural ce-l conduce îndemnând pe părinți să dea grijă și creștere aleasă copiilor lor, putând numai în acest fel aștepta, ca la adânci bătrânețe să poată fi bucuroși că și-au îndeplinit datoria față de copiii lor, la cari vor putea găsi mila și respectul bine meritat.

A. V. participant.

LITERATURĂ

CATRENE DE PRIMĂVARĂ

S'a oprit o ciocârlie
 Jos la marginea poenii
 Și în tril de veselie
 Cântă 'nmormântarea iernii.

În scafeții dela vie,
 Mare chef întind sticleții
 Chiuind de bucurie
 Că s'au irosit nămeții.

Pe covoru 'ntins pe luncă,
 Scuturându-și clopoșeii,
 Saltă 'n clinchet de talancă,
 Făcând tumbe, mielușeii.

În grădină, cu sfială
 Și cu grații de fecioară,
 S'a trezit din toropeală
 Un buchet de tămâioară.

O zambilă delicată
 Peste talia-i felină,
 Poartă-o rochie 'nrourată:
 Din danteluri și hermină,

Și cu zâmbet de cochetă
 Ea surăde echivoc
 — Cu fineți de midinetă —
 Unui fir de busuioc.

Colo 'n crângul dela baltă,
 Legănați de-o dulce boare,
 Ghiociei se desfată
 Răsfățându-se la soare.

Vrăbiile alarmate,
 În salcâmiei dela moară
 Ciripesc scandalizate...
 E concert de primăvară!

Peste toată 'nvălmășeala
 — Spre a completa decorul,
 Frin văzduhul ca sineala,
 Trece elegant cocorul.

V. MITU.

Banca Populară „Invățătorul Sălăjan“ din Zălau.

Nr. 94—1937.

Zălau, la 23 Martie 1937.

Convocare.

În conformitate cu dispozițiunile art. 38 din Statute și potrivit hotărîrii Consiliului de Administrație din ședința s'a ținută la 6 Martie 1937, se aduce la cunoștința membrilor Băncii Populare «Invățătorul Sălăjan» că sunt convocați în

a IV-a Adunare Generală Ordinară

în ziua de 26 Aprilie 1937 ora 9 a. m. în localul școlii primare de stat Nr. 1 din Zălau, pentru a discuta și hotărî asupra chestiunilor prevăzute în ordinea de zi.

Dacă la ora mai sus amintită nu se va putea întruni numărul de membrii prevăzut de art. 46 din statute, atunci ședința adunării generale se va ținea tot în ziua de 26 Aprilie 1937 la ora 10 — adică cu o oră mai târziu — în acelaș local, cu aceiaș ordine de zi, când se vor aduce hotărîri valide ori care ar fi numărul membrilor prezenți.

Bilanțul, contul de Profit și Pierdere, contul fiecărui societar și registrele de contabilitate se pot vedea de Domnii membrii ai băncii. conform art. 44 din Statute, chiar de acum la sediul băncii în fiecare zi de lucru în orele de birou.

Ordinea de zi:

1. Constituirea biroului și constatarea membrilor prezenți.
2. Darea de seamă a Consiliului de administrație asupra-mersului operațiunilor societății în anul 1936.
3. Raportul Comisiei Cenzorilor.
4. Aprobarea Bilanțului și Contului de Profit și Pierdere, împărțirea beneficiului net și descărcarea Consiliului de administrație de gestiunea anului 1936.
5. Fixarea sumei maxime pe care banca o poate primi ca împrumut pe scont de protofoliu dela Banca Națională, Federală s'au Banca Centrală Cooperativă.
6. Fixarea sumei maxime ce se poate acorda ca împrumut unui societar sau nesocietar.
7. Stabilirea dobânzii ce banca va lua dela împrumuturile acordate societarilor și nesocietarilor.
8. Stabilirea condițiunilor de primare a depunerilor spre fructificare și dobânda ce urmează a li se plăti.

9. Să se ia cunoștință de împrumuturile membrilor din Consiliul de Administrație și Comisia de Cenzori.

10. Votarea bugetului pe anul 1937.

11. Să ia cunoștință de rezultatul inspecțiilor făcute în cursul anului de către comisia de cenzori.

12. Alegerea a 4 membrii în consiliul de administrație în locul Dlor Iuliu Cărpineanu, Eug. Șimonca, Gheorghe Nichita și Dumitru Ilea.

13. Alegerea a 3 cenzori activi și 3 supleanți.

14. Procurarea manualelor școlare.

15. Luarea la cunoștință a ajutoarelor acordate pentru membrii decedați în cursul anului și a aduce eventual vre'o hotărâre în legătură cu societatea de ajutor reciproc.

16. Punerea de acord a statutelor Băncii cu legea pentru organizarea cooperației prin adoptarea statutelor tip întocmite de Centrala Cooperativă de Indrumare, organizare și control.

17. Luarea la cunoștință a membrilor retrași și a celor ce ne solicită retragerea.

18. Diverse propuneri în legătură cu promovarea societății.

Voturile adunării se fac prin ridicare de mâini afară de cazul când se cere votul secret în conformitate cu Statutele.

Deciziunile luate de adunarea generală în limitele actului Constitutiv. Statutelor și Legii Cooperăției, sunt obligatorii pentru toți societarii.

Nici un societar nu poate avea mai mult decât un singur vot, oricare ar fi numărul părților sociale ce posedă.

Cei absenți și femeile pot fi reprezentați prin un mandatar societar, care trebuie, să aibe mandat scris. Femeile măritate pot fi reprezentate prin soții lor, dacă sunt asociați, fără mandat scris. Un mandatar nu poate reprezenta decât un singur societar în afară de votul lui.

Administratorii nu pot să ia parte la vot: 1. pentru aprobarea bilanșului, bugetului și la toate rezoluțiile ce privesc responsabilitatea lor, art. 163 c. com. și nici nu pot reprezenta ca mandatar pe un asociat lipsă dela adunare.

Director :

D. Mărgineanu.

Contabil :

V. I. Bălăneanu.

Banca Populară „Învățătorul Sălăjan“ din Zălau, Jud. Sălaj

B I L A N Ţ

Incheiat la 31 Decembrie 1936.

ACTIV:

PASIV:

No. crt.	Denumirea conturilor	SUME Lei	No. crt.	Denumirea conturilor	SUME Lei
1	Casa	139487	1	Capital social	1555466
2	Imprumuturi	2365152	2	Depuneri spre fructificare	529694
3	Mobilier	2000	3	Fond de rezervă	73645
4	Tabloul Agricol	27000	4	Div. creditori	54239
5	Diversi Debitori Manuale	455234	5	Fond cultural	33181
6	Efecte Publ. val. nominală 50000 val. reală	31250	6	Fond imobil	47921
7	Asociați Capital Dob. datorate	52196	7	Dividende cap.	48478
8		4637	8	Primă de muncă	750
			9	Soc. de ajutor	222960
			10	Fond de ajutor	49098
			11	Fond Rez. Soc.	4275
			12	Fond Rest. Cot.	20542
			13	Diversi Creditori Manuale	205237
			14	Fond acoperire efecte publice	7000
			15	Cota Ministerului	11514
			16	Fond dob. dator.	5435
			17	Dob. reportate	65779
			18	Profitul nett	141742
	Total activ	3076956		Total pasiv	3076956

PROFIT ȘI PIERDERE

la data de 31 Decembrie 1936.

DEBIT

CREDIT

Nr. crt.	Denumirea conturilor	SUME Lei	Nr. crt.	Denumirea conturilor	SUME Lei
1	Cheltueli gen. . .	4212	1	Dobânzi și beneficii . . .	158089
2	Salarii	67500	2	Cheltueli de administrație . .	52110
3	Cheltueli de transport	22400	3	Imprimate . . .	1413
4	Dobânzi la depuneri	1807	4	Diverse venituri	64774
5	Impozite	19975			
6	Pierdere la efecte	18750			
	Total chelt.	134644			
	Profitul nett	141742			
	Total . . .	276386		Total venit.	276386

Se certifică de noi exactitatea prezentului bilanț și cont de profit și pierdere.

Director,
D. Mărgineanu.

Contabil.
V. I. Bălăneanu.

CRONICA - INFORMAȚIUNI

— **Românizarea graniței de vest.** (Din „Nouă Gazeta de Vest”). Ca un simțământ, ce ne cuprinde în o noapte de vară întunecată, frământată de elementele naturii, când o străbate un fulger luminos, după care resimțim urmarea naturală a unui buibuit, în urma căruia vine o ploaie binefăcătoare, care stâmpără pământul insecat, căruia apoi îi urmează o zi senină cu soare dătător de viață lumii, așa simțământ a străbătut sufletele noastre, când am celit în „N. Gazeta de Vest” Nr. 264, că dl Ilie Barbu deputat dela Satu-Mare, în urma apelurilor noastre a depus un proiect de lege la Cameră, pentru rero-manizarea acestor plaiuri atât de înstreinate. Tot sufletul român, care este frământat de această idee sublimă, de a cărui existență este condiționată ființa noastră pe aceste plaiuri, a primit cu cea mai puternică însuflețire acest proiect. Noi, cari purtăm la suflet viitorul neamului nostru, îl asigurăm pe dl deputat în acțiunea sa de tot ajutorul și concursul nostru, până la ultima schinteie a energiei noastre. Să știți d-le deputat, că s'a pus în d-voastră — ca în unul, care înțelege cauza noastră — încrederea a sute de mii de Români, cari azi în țara lor sunt „flămânzi și goi și fără de adă-

post”. Să aveți și d-voastră încredere în acești Români. Ne aplecăm înaintea înțelepciunii d-voastră, care dețineți cu cinstă un lor în Cameră, că înțelegând și ascultând plângerea noastră, ați satisfăcut cu-o demnitate eroică datorinței d-voastră de deputat a acestor ținuturi și v'ați câștigat — fără colorit politic — simpatia noastră, considerându-vă de azi, ca deputat firesc al acestor plaiuri.

Viața este împetrițată cu bucurii și dureri. Durerea ne este, că vedem nepăsarea celorlalți, pe cari tocmai voturile acestor „flămânzi și goi și fără de adăpost” i-a trimis în dietă, că nu numai, că n'a văzut și nu văd mizeria acestui popor, ci nici la apelul nostru, nu s'au trezit din amorțeală și să înceapă o acțiune. Să știe și ei, că dacă nu vor lupta în comun cu dl deputat Barbu în această cauză și pentru înfăptuirea acestei idei, n'au ce cauta pe la noi. Noi nu mai cerem să ne espuie programe împănate cu fraze și promisiuni goale ci le vom impune programul și îi vom sili să-l înfăptuiască sub condiția de a le detrage mandatul, ca nevrednici de poporul pe care îl reprezintă.

Deci în virtutea mandatului ce-l dețin, le pretindem cu toată energia, ca să susție ideea, să-o treacă prin par-

lament și să-o ducă la izbândă în favoarea neamului din care fac parte, că, la din contră noi, — în cunoștiința dreptății cauzei, puterii și organizației noastre, care ne încheagă rindurile, pe care nu-le vor putea zdrobi bombardamentele de fraze.

Toți deputații români să lupte conștiinți pentru această lege, cu care sunt datori neamului de azi și neamului de mâine.

„Grănicerii de Vest”.

— **Sf. Sinod osândește francmasoneria.** În ședința recentă a Sf. Sinod, la raportul I. P. S. Nicolae Bălan, mitropolitul din Sibiu, s'a hotărât:

Biserica osândește francmasoneria ca doctrină, ca organizație și ca metodă de lucru ocultiă și în special pentru următoarele motive:

Francmasoneria propagă necredința

1. Francmasoneria învață pe adepții ei să renunțe la orice credință și adevăr revelat de Dumnezeu, îndemnându-i să admită numai ceea ce descopere cu rațiunea lor. Ea propagă astfel necredința și lupta împotriva creștinismului ale cărui învățături sunt revelate de Dumnezeu. Vănând pe cât mai mulți intelectuali să și-i facă membrii și obicinuindu-i pe aceștia să renunțe la credința creștină, francmasoneria îi rupe dela biserică și având în vedere influența însemnată ce o au intelectualii asupra

poporului, e de așteptat ca necredința să se întindă asupra unor cercuri tot mai largi. În fața propagandei anticreștine a acestei organizații, Biserica trebuie să răspundă cu o contrapropagandă.

2. Francmasoneria propagă o concepție despre lume pan-teistnaturalistă, reprobând ideea unui Dumnezeu personal deosebit de lume și idcia omului ca persoană, deosebită, destinat nemuririi.

3. Din raționalismul și naturalismul său, francmasoneria deduce în mod consecvent, o morală pur laică, un învățământ laic, reprobând orice principiu moral „heteronom” și orice educație ce rezultă din credința religioasă și din destinația omului la o viață spirituală eternă. Materialismul și oportunismul cel mai cras, în toate acțiunile omului, este concluzia necesară din premisele francmasoneriei.

Francmasoneria considera pe evrei superiori creștinilor

4. În lojile francmasone se adună la un loc evreii și creștinii și francmasoneria susține că nu mai cei ce se adună în lojile ei cunosc adevărul și se înalță deasupra celorlalți oameni. Această însemnează că creștinismul nu dă nici un avantaj în ce privește cunoașterea adevărului și dobândirea mântuirii membrilor săi. Biserica nu poate privi imposibilă cum tocmai dușmanii de moarte ai lui Hristos să fie considerați într'o situație superioară

creștinilor, din punct de vedere al cunoașterii adevărilor celor mai înalte și al mântuirii.

Francmasoneria vrea să se substituie creștinismului

5. Francmasoneria practică un cult asemănător celui al misterelor precreștine. Chiar dacă unii adepți ai ei nu dau nici o însemnătate acestui cult se vor găsi multe spirite mai naive asupra cărora acest cult să exercite o oarecare forță quasi religioasă. În orice caz prin acest cult francmasoneria vrea să se substituie oricărei alte religii, deci și creștinismului.

În afară de motivele aceastea de ordin religios Biserica mai are în considerare și motive de ordin social când întreprinde acțiunea sa contra francmasoneriei.

Francmasoneria subminează ordinea socială

6. Francmasoneria este un ferment de continuă și subversivă subminare a ordinii sociale prin aceea că își face din funcționarii statului, din ofițeri, unelte subordonate altei autorități pământești decât aceleia care reprezintă ordinea stabilită vizibil. Îi face unelte în mâna unor factori neștiuți încă nici de ei, având să lupte pentru ideii și scopuri politice ce nu le cunosc. E o luptă nesinceră, pe la spate, niciodată nu există o siguranță în viața Statului și în ordinea stabilită. E o luptă ce ia în sprijinul ei minciuna și întunecul.

Împotriva jurământului creștinesc pe care acei funcționari l-au prestat Statului, ei dau un jurământ păgânesc.

7. Francmasoneria luptă împotriva legii naturale, voite de Dumnezeu, conform căreia, omenirea e compusă din națiuni. Biserica ortodoxă care a cultivat totdeauna specificul spiritual al națiunilor și le-a ajutat să-și dobândească libertatea și să-și mențină ființa primejduită de asupritori, nu admite această luptă pentru exterminarea varietății spirituale din sânul omenirii.

Măsuri ce se impun

Iar ca măsurile cele mai eficace pe care biserica înțelege să le ia împotriva acestui dușman al lui Dumnezeu, al ordinii social-morale și al națiunii, sunt următoarele:

1. O acțiune persistentă publicistică și orală de demascare a scopurilor și a activității nefaste a acestei organizații.

2. Indemnarea intelectualilor români, care se dovedesc a face parte din loji, să le părăsească. În caz contrar, „Frația Ortodoxă Română” extinsă pe toată țara va fi îndemnată să izoleze pe cei ce preferă să rămână în loji.

Biserica le va refuza la moarte slujba înmormântării, în caz că până atunci nu se căesc.

Deasemenea le va refuza prezența ca membrii în corporațiile bisericesti.

3. Preoțimea va învăța po-

porul ce scopuri urmărește acela care e francmason și-l va sfătui să se ferească și să nu dea votul candidaților ce aparțin lojilor.

4. Sf. Sinod și toate corporațiile bisericești și asociațiile religioase stărue pe lângă Guvernul român și Corpurile Legiuitoare să aducă o lege pentru desființarea acestei organizații oculte. În caz că Guvernul nu o va face, Sfântul Sinod se va îngriji să fie adusă o astfel de lege din inițiativă parlamentară.

— **Analfabetismul.** Citim în ziarul „Universul” sub semnătura V. F. P. datele ultimului recensământ din 1930 cu privire la starea culturală din care reproducem fără comentariu, datele de mai jos:

Câți știutori de carte avem. Într-o lucrare publicată în „Arhiva pentru știință și reformă socială”, de dl dr. Mănuilă, directorul institutului central de statistică, extrage din rezultatele ultimului recensământ, datele privitoare la știutorii și neștiutorii de carte din România, date extrem de interesante.

Aflăm astfel, care era situația populației românești, la data de 19 Dec. (ziua recensământului) 1930: populație trecută de 7 ani, 14.485.914, numărul știutorilor de carte 8.213.592, ceea ce înseamnă că la acea dată, procentul analfabetismului era de 43%.

Este interesant de cunoscut, proporția știutorilor de carte

în provinciile României întregite.

Astfel, Banatul avea în 1930 72% știutori de carte, Transilvania 68%, Bucovina 64%, Maramureșul 61%, Muntenia 57,9%, Moldova 57%, Dobrogea 52%, Oltenia 49% și Basarabia 38%. Constatăm că Banatul, dintre provinciile alipite, avea cea mai mare proporție, iar Basarabia cea mai mică. Din provinciile vechiului regat, situația cea mai rea o avea Oltenia, iar cea mai bună, Muntenia. Situația Munteniei se datorește fără îndoială, preponderenței numerice a populației urbane care este mult superioară populației rurale, după cum se va vedea.

La orașe, 77,3% din întreaga populație, știe carte, Transilvania stând în fruntea provinciilor (88%), apoi Banatul (87,4%), Bucovina (80%) și Muntenia (78,4%).

La sate însă, proporția este mult mai mică, 51,3% — cea mai instruită populație rurală o are Banatul (68,5%), iar din vechiul regat, Moldova (51,6%).

Basarabia deține un foarte dureros record, numai 34,1% din populația ei rurală, știe carte — atât în mediul urban cât și în cel rural, bărbații au o proporție mult mai ridicată de știutori de carte, decât femeile. De fapt, analfabetismul femeilor determină cifra urcată a analfabetismului în România.

Din totalul bărbaților 69,2% știu carte; din totalul femeii-

lor însă, numai 45,5%.

Disproporția este cu deosebire izbitoare la sate = 70% bărbați știu carte, femei numai 38% și femeile dela sate constituie peste 40% din totalul populației noastre.

Examinând distribuția procentuală a știutorilor de carte pe județe găsim: Dintre toate județele țării, cel mai înalt procent de știutori de carte îl are Brașovul (86,9%) apoi Sibiu (85%), Trei Scaune (84%), Câmpu-Lung (71%), Covurlui (69,6%) Ilfov (69,6%) Brăila (69%), Cluj (64%), Constanța (63%), Iași (62%), Muscel (61%), Olt (58%), Dâmbovița (57%), spre a ajunge în Basarabia la Bălți la 31% și la Hotin la 29%.

În unele județe femeile sunt în mare majoritate analfabete.

În județul Hotin, găsim abia 16,6% femei știutoare de carte; în jud. Orhei, 17,8% și în jud. Vlașca, 19,3%.

Gradul de instrucție. Problema a fost urmărită și în ce privește gradul de instrucție, stabilindu-se cifre uluitoare.

Din cei 8.213.592 știutori de carte, 6.987.811, (85,1%) au numai instrucție primară, 705,108 (8,6%) instrucție secundară, 262,231 (3,2%) profesională și 90.652 (1,1%) universitară.

Firește, situația aceasta era în 1930... astăzi s'a mai schimbat, prin afluența sătenilor către oraș, către studii secundare și universitare,

În orice caz, învățământul

primar a făcut în ultimii ani progrese considerabile.

Între statele europene, România ocupă locul al 8-lea, (57%), Franța având cel mai mare procent al știutorilor de carte (94%) și Portugalia cel mai mic (34%).

V. F. P.

— **Școlare.** Ministerul Educației Naționale a trimis o circulară revizoratelor școlare prin care le cere să pună în vedere directorilor de școli primare și învățătorilor să controleze purtarea în vacanță a elevilor de curs secundar și să raporteze școlilor toate abaterile ce le-ar constata.

Vor raporta în special: dacă elevii participă la manifestații cu caracter politic, dacă frecventează localuri nepermise școlarilor, dacă fumează, dacă provoacă scandaluri și nu respectă pe cei bătrâni.

— Ministerul Educației Naționale a dispus ca învățătorii detașați să dea examenul de definitivat la comisiile ce se vor forma în județele în cari funcționează ca detașați.

Învățătorii din această categorie vor încunoștiința din vreme revizoratul din județul unde sunt titulari, la ce comisie au fost înscriși pentru darea examenului de definitivat, spre a se putea ține în evidență situația lor.

— **Învățători sectanți.** Ministerul Educației Naționale fiind sesizat de consiliul central bisericesc, că la unele

scoale primare funcționează învățători sectanți, cari, nu numai că nu fac elevilor educația și instrucția religioasă creștină-ortodoxă, dar din contră, fac propagandă sectantă și printr locuitori, ironizând și batjocorind Biserica ortodoxă națională, instituțiunile, sărbătorile și învățăturile ei, a dispus ca, la numirile în învățământul primar să nu fie admiși candidații sectanți, cunoscuți și semnați ca atare de autorități, de colegi, sau de organele de control.

— **Săptămâna pedagogică.** La „săptămâna pedagogică” organizată de seminarul pedagogic al Universității din Cernăuți, de sub direcțiunea d-lui prof. univ. C. Narly, care se va ține între 24 Aprilie și 1 Mai 1937, vor participa profesorii secundari și învățătorii.

Ministerul Educației Naționale a hotărât să acorde acestora un concediu de trei zile înainte de începerea vacanței de Paști.

Avându-se în vedere frumoasele rezultate obținute anul trecut, ministerul recomandă profesorilor și învățătorilor să participe la aceste cursuri.

Inscrierile se pot face de pe acum la secretariatul seminarului pedagogic universitar din Cernăuți, strada Spiru Hareș 2.

— **Descentralizarea ministerului Educației Naționale.** Potrivit art. 127 din decretul

lege pentru organizarea ministerului Educației Naționale, administrația periferică se compune din inspectorate regionale școlare, puse sub conducerea inspectorilor generali de grad secundar, cari sunt șefii regiunilor.

Inspectorii regionali secundari au fost repartizați, în acest scop, astfel:

București: inspectorii generali Ionescu Bujor și C. Damianovici; Brașov: Al. Pteancu; Iași: Beiu Paladi; Galați: Negulescu; Chișinău: C. Holban; Cernăuți: N. Rusu; Cluj: I. A. Candrea; Craiova: A. Batist; Oradea: Gh. Bota; Timișoara: Sabin Evușian.

D. Inspector general Petre Marinescu va conduce direcția cabinetului ministerului înființată prin art. 10 al decretului-lege.

D. ministru dr. Angelescu a prevăzut deplasarea inspectorilor generali la regiuni, pentru că vrea să descentralizeze ministerul. Dar măsura aceasta a nemulțumit deopotrivă și pe inspectorii generali și pe inspectorii șefi. Pe cei dintâi pentru că sunt depărtați din centrala ministerului, dați prin urmare pe o linie moartă; iar pe ceilalți pentru că după trei ani de când conduc inspectoratele regionale, se văd astăzi retrogradați prin aducerea peste ei a inspectorilor generali. Nu este exclus, ca o bună parte din inspectorii șefi să demisioneze pe motivul acesta.

„Curentul”

— **S'a stins o viață...** (Invățătorul Șt. Szigeti). L'am cunoscut la un Cerc cultural și l'am stimat, l'am iubit chiar, cu o dragoste prietenească, pe acest mare ungar, dar bun cetățean român, care a fost învățătorul Ștefan Szigeti, directorul școlii primare de stat din Bilghez.

Făclia care a luminat mințile micilor copilași timp de 16 ani s'a stins la o simplă adiere de vânt a unui morb ascuns, care a isbit la pământ copacul relativ tânăr și plin de vigoare a vieții lui de 36 ani. Parcă nu-mi venea să cred la început trista veste a morții lui Szigeti... Cum, el care era atât de sdravăn, care cu ocazia Cercului cultural dela școala primară pe care a condus-o cu cinste, nu ni-s'a plâns de nici o durere, ba încă își făurea planuri de viitor, între cari nu lipsea grija de educator al tinerelor vârstare, alături de aceea a supunerii față de autoritatea de Stat, el — acest ungar cinstit, e mort? — Nu se poate, îmi ziceam parcă... Căci așa-i firea omului: n'ar vrea să se despartă de ceace-i inspiră plăcere și bucurie...

Dar, — legea fiii și-a rostit sentința și prietenul Șt. Szigeti s'a despărțit de toată răutatea lumii acesteia în ziua de 11 Martie a. c., ora 3 noaptea, lăsând în urma lui numai jale și reğrete: o soție văduvită, doi copilași orfani, rudenii îndurerate, prie-

teni cari îi regretă absența și tinerii elevi cari îi vor simți lipsa.

Fie-i partea cu dreptii!

Pr. V. Gr. Sima.

— **Serbare Culturale la Nușfalău.** La seara zilei de 14 Martie a. c., în cadrele Căminului Cultural „Avram Iancu” din Nușfalău, s'a executat cu mult talent un program artistico-literar de către elevele Școlii normale de fete din Șimleul-Silvaniei, cuprinzând:

1. Imnul Regal, cor.
2. „Balada populară”, conferință rostită de eleva Tarca Vaturia din cl. V-a norm.
3. Coruri.
4. Dansuri Nationale.
5. Exerciții de gimnastică.
6. Piesa „Orfana”.

Au participat vre-o 500—600 persoane, între cari s'au remarcat: Henrich Sachs, directorul firmei de lemne „La Roche și Darvas” din Nușfalău; Dr. Simeon Petri, medicin de circ și fam.; Familia Bruchental din Cosniciu; Notarii: Târnavăanu și familia — Zăuan, Mășcan și familia — Boghș, Cădar — Nușfalău și Dulfu — Dindești. Perceptorii: Mateescu și familia — Nușfalău, Dulfu — Zăuan și Ivanciuc — Horvat. Invățătorii: Rogneanu — Nușfalău, Vașadi — Sârbi, etc.

Venitul material și mai ales moral al serbării a fost peste așteptări.

Un participant.

CĂRȚI

— *Stimate Domn, Literatura sănătoasă pătrunde greu în masele poporului, în deosebi la sate.*

De aceea scrierile mele, menite să fie cunoscute în straturile cele mai largi și mai adânci ale neamului nostru, suferă de lipsa răspândirii lor.

Până la punerea bazelor unei societăți de colportaj, a cărei inițiativă și conducere am luat-o, țin să număr rândurile celor cari apreciază bunele mele intenții și eforturile ce, paralel cu alții, fac pentru ridicarea culturală a țării.

Cine dorește să mă secundeze în această luptă are un deosebit prilej să dea dovadă de bunăvoință, ce nutrește față de scrisul curat românesc în general și de opera subsemnatului în special, primind să desfacă în cercul cunoștințelor 5 (cinci) volume, în schimbul primirii unuia gratuit. Expedierea va fi contra ramburs.

Cel mai nou volum al meu este: „*Din țara lui Alb împărat*“, basme, costând 55 lei.

În așteptarea răspunsului dv. urgent și favorabil, vă rog să primiți salutările și mulțumirile mele. Cu deosebită stimă, *Mihail Lungianu*, scriitor, de trei ori premiat de Academia Română, consilier literar al Casei Școalelor, — București V, Principatele Unite 2, Vila 1.

— *Dr. Aurel Gociman: România și revizionismul maghiar*, lucrare cu un material documentar foarte bogat, îmbrăți-

șând întreaga problemă a propagandei revizioniste, care se duce în străinătate de dușmanii țării noastre. Lucrarea are 410 pagini și conține 65 clișee cu reproduceri din cele mai interesante din materialul de propagandă revizionist, prefața ei fiind scrisă de dl Stelian Popescu, director al ziarului „Universul“, președintele Ligii Antirevizioniste Române.

Prin amploarea și prin documentarea sa serioasă lucrarea îmbrățișează problema revizionismului maghiar sub toate aspectele ei.

Pe lângă faptul că lucrarea constituie până azi singura carte românească din care cititorul se poate documenta, cu privire la problema revizionismului maghiar, ea dă indicațiuni documentate cu privire la lipsa de temei a argumentelor ungurești și răspunde pe bază de studii serioase afirmațiunilor maghiare, pe temeiul cărora dușmanii noștri ar vrea să pună stăpânire din nou pe pământul Ardealului și Banatului.

Cum problema revizionismului maghiar, prin propaganda neîncetată care se face împotriva țării noastre de dușmani este mereu actuală, se impune ca opinia publică românească să fie cât mai bine documentată în această privință și cred că lucrarea „România și revizionismul maghiar“ satisface foarte bine acest scop.

În afară de faptul că lucra-

rea documentează perfect pe cititor cu privire la problema revizionismului, ea este în același timp un bun mijloc de propagandă antirevizionistă, fiind primită în mod foarte călduros și recomandată de Liga Antirevizionistă Română. Problema atât de importantă ce-o tratează, pretinde să nu lipsească din mâna nici unui învățător.

Prețul 100 lei. Comanda se poate face prin revista noastră sau direct la autor: Cluj, Călea Regele Ferdinand 110.

— A apărut *Anuarul facultății de științe agricole Chișinău* pe anul 1936—1937.

Au mai apărut pe Ianuarie: *A acțiunea pomicolă și România apicolă*, iar pe luna Februarie au apărut: *Poporul românesc și Buletinul apicultorilor*.

— *Alianța Economică*. Tribună neocooperatistă de îndrumare economico-socială. Director: T. Rădulescu-Thaîr. Redacția: str. Chișinău 16, București. Abonamentul 70 lei anual pentru neocooperatori.

— *Agricultura Nouă* pe luna Ianuarie a. c. publică următoarele articole: E. Rădulescu: *Experiența asupra combaterii gârgăriței grâului prin tratamentul cu Areginal*; G. Ionescu-Șișești: *Tipurile principale de sol din România și necesitatea lor de îngrășămintes*; Gh. Constantinescu: *Strugurii de masă*; I. M. Dobrescu: *Principiile ce stau la baza aplicării îngrășămintelor*; N. Săulescu: *Organizarea învățământului superior agricol, etc.*

Redacția și ad-ția: Cluj, str. Mănăstur 3. Abonamentul 250 lei anual.

— A apărut *Curierul Cooperator*, organ independent de cultură, educație, luptă și propagandă cooperatistă, anul X, nr. 1, de sub conducerea dlui Ilie Gh. Marcu-Vutcani. Redacția și ad-ția: București II, str. Stoica Ludescu 46.

Este de relevat perseverența cu care conducerea acestei publicațiuni constante a activat timp de 10 ani consecutivi în slujba idealului cooperatist aducând servicii reale ideei în sine printr'o propagandă însuflețită și sistematic susținută de această gazetă care a devenit populară și indispensabilă lumii cooperatoare.

— *Despărțământul Maramureș al „Astrei”*. Mult stimat Domnule, Pentru a răspunde unor necesități îndeobște accentuate, comitetul acestui despărțământ a pus în lucrare tipărirea tuturor manualelor pentru „Școlile țărănești”. Ele vor fi scrise de persoane, cari au funcționat ca profesori la aceste școli, într'un limbaj potrivit nivelului cultural al elevilor-săteni și întrebunțând metode de predare și îndrumări practice rezultate din experiența lor pe teren.

Manualele ce vor apărea în curs de 6 luni cuprinzând întreg materialul didactic împărțit în 8 - 12 lecții fiecare, sunt următoarele:

1. Agricultură. 2. Pomicultură. 3. Creșterea vitelor. 4. Apicultură. 5. Cooperația. 6. Legile și așezămintele țării. 7.

Morala creștină. 8. Igiena și medicina practică. 9. Acțiunea culturală la sate. 10. Femeia satului. 11. Estetica satului.

Având în vedere, că pentru tipărirea acestor cărți e nevoie de fonduri considerabile, ne vom limita la atâtea exemplare, câte vom putea plasa cu ușurință, pentruca dintr'o acțiune folositoare, să nu ne facem pagube ireparabile.

De acea cu onoare Vă rugăm să binevoiți a ne trimite urgent o scrisoare de comandă indicând numărul exemplarelor necesare instituției Dv. și obligațiunea de a le achita. — Prețul unui exemplar de cca 50 pagini format Transilvania va fi de 15 Lei pentru abonați. Exemplarele ce se vor tipări în plus se vor vinde mai scump.

Ne permitem a Vă reaminti îndemnul dlui Președinte Prof. Dr. Iuliu Moldovan și al Comitetului Central de a înființa și continua școlile țărănești, fiind un mijloc excelent pentru ridicarea culturală și economică a satelor și a adauge, că fără de manuale nu veți putea izbuti pe deplin.

De asemenea ne exprimăm speranța că, în afară de Astra,

se vor găsi și alte instituțiuni cari vor sprijini această acțiune. Așteptând adeziunea și comanda Dv., Vă rog să primiți asigurarea celor mai bune sentimente. — Sighet la 5 Ian. 1937. Președinte, V. Ilea.

Recomandăm cu toată căldura broșurile amintite mai sus în atențiunea membrilor corpului didactic.

— *Domnule Revizor*, Ca urmare la adresa noastră N-rul 1208—1936 prin care Vă rugăm să binevoiți a ne trimite un tablou de numele și prenumele d-lor Președinți de Cercuri-culturale pentru a putea comunica și a le publica activitatea depusă în ogorul școlii.

Totodată Vă rugăm stăruitor a ne recomanda ziarul nostru printr'un ordin circular, d-lor învățători — aceasta întrucât socotim că și Dv. veți aprecia efortul nostru și utilitatea pentru membrii corpului didactic de-a avea o presă proprie care să le apere interesele și să contribuie la dezvoltarea cunoștințelor lor.

Pentru „Românescul“ Dvs. sprijin Vă rămânem îndatorați. Director, Șt. I. Manoliu. Secretar, Dumitru Monis.

Buletinul Revizoratului Școlar al Jud. Sălaj

Circularele se vor înregistra imediat, comunica tuturor membrilor corpului didactic și executa întocmai.

— No. 4499—1936. **Învățătorii cari activează la P. P. sunt dispensați de străjerie.** Comunicăm în copie adr. No. 159.743—1936 a Onor. Minister, spre știre: Domnule Revizor, În urma adresei Ministerului Armatei No. 12714—1936, prin care ne arată că șefii de centre și subcentre de pregătire premilitară nu pot să activeze în acelaș timp și la străjerie și că nu se dă nici o importanță activității Pregătirilor Premilitare de către organele de control, vă facem cunoscut, că Ministerul a hotărît ca: Toți învățătorii cari activează la Preg. Premilitarilor, să fie dispensați de străjerie, această sarcină dându-se altor învățători dela aceeaș școală, cari nu fac parte din centrele P. P. Totodată, vă punem în vedere, să nu ignorați activitatea P. P. întrucât aceasta face parte din activitatea extrașcolară a învățătorilor. Comunicați celor în drept. p. Director, Al. Voinescu, p. Șeful Serviciului, Indescifrabil.

— No. 307—1937. **În cursul anului nu se pot face schimbări în starea școalelor.** Comunicăm în copie ord. No. 18.408—1937 al Onor. Minister, spre știre: Domnule Revizor, Avem onoare a vă face cunoscut că Ministerul a dispus ca în cursul anului școlar, să nu se mai facă nici o schimbare în starea școalelor primare, ca: scindări, contopiri, transformări în școale mixte, de băieți sau de fete, înființări, alipiri și despărțiri de circumscripții școlare. Asemenea propuneri se vor face Ministerului numai în lunile Iulie și August, spre a putea fi rezolvate până la începutul anului școlar. Comunicați celor în drept. Director, Indescifrabil, Șeful Serv., Subdirector, Indescifrabil.

— No. 701—1937. **Loturile de împrăștiere, nu pot fi vândute.** Comunicăm în copie ordinul No. 12735—1937 al Onor. Minister, spre știre și conformare strictă pentru cei interesați: Domnule Revizor, Ministerul luând cunoștință că unii învățători speculează terenul cu cari au fost împrăștiți cu scopul de a fi mai strâns legați de pământul unde își fac apostolatul, vă rugăm să puneți în vedere învățătorilor că n'au voie să vândă loturile cu care au fost împrăștiți conform art. 159 din legea veche a învățământului primar, astfel se vor lua măsuri împotriva lor. p. Director, Al. Voinescu, Șef de Serviciu, Subdirector, Theodorescu.

No. 986—1937. **Ținerea cursurilor pe jumătăți de zile.** Comunicăm în copie ord. No. 2463—1937, al Onor. Insp. Reg. Șc. Oradea, spre știre și strictă conformare: Domnule Re-

vizor, In urma raportului dlui Inspector General Tulbure No. 2099—1936, vă facem cunoscut, că în conformitate cu ordinul Ministerului No. 214513—1936, se vor ținea cursuri pe jumătăți de zi, numai în cazuri de forță majoră, anume când școlile n'au local; altfel, toate școlile țin cursuri pe ziua întreagă. p. Inspector General, Marinescu. Șeful Secției, Hrițiu.

No. 987—1937. **Măsuri contra învățătorilor sectanți.** Comunicăm în copie ord. No. 2595—1937, al Onor. Insp. Reg. Șc. Oradea, spre știre Domnule Revizor, Ministerul prin ordinul No. 35497—1937, dispune: „Fiind sesizat Consiliul Central Bisericesc, prin adresa No. 1413—1937, că la unele școli primare funcționează învățători sectanți, cari nu numai că nu fac elevilor educația și instrucția religioasă creștină-ortodoxă, dar din contră, fac propagandă sectară și printre locuitori, ironizând și batjocorind Biserica ortodoxă națională, instituțiile, sărbătorile și învățăturile ei, vă rugăm binevoii a ține în seamă ca la numirile în învățământul primar, să nu fie admiși candidații sectanți, cunoscuți și semnalati ca atare de autorități de colegi, sau de organele de control. Comunicați celor în drept. p. Inspector General, Marinescu. Șeful Secției, Hrițiu.

No. 989—1937. **DI Inspector General I. Mitru, delegat consilier tehnic onorific.** Comunicăm în copie ord. No. 2590—1937, al Onor. Insp. Reg. Șc. Oradea, spre știre: Domnule Revizor, Avem onoare a vă face cunoscut, că Ministerul prin Decizia No. 41033—1937, delegă pe dl I. Mitru, fost inspector general al inv. primar normal, Consilier tehnic onorific al învățământului primar — normal. — Binevoii a comunica celor în drept. p. Inspector General, Marinescu. Șeful Secției, Hrițiu.

No. 1031—1937. **Reținerile din salarii.** Comunicăm în copie ord. No. 27.716—1937, al Onor. Minister, spre știre: Domnule Revizor, In legătură cu ord. No. 208162—1936 și 27716 din 9 Februarie 1937, ce privește reținerile pentru Băncile învățătoresți și pentru Asociația Generală a învățătorilor din România, ele se vor face prin statole de salarii ca și în trecut. Ministru, Dr. Angelescu. Director General, Al. Voinescu.

No. 1032—1937. **Fondul de asistență al copiilor săraci.** Comunicăm în copie ord. No. 33948—1937, al Onor. Minister, spre știre și conformare: Domnule Revizor, In legătură cu depunerile ce s'au făcut la Banca Națională pentru fondul de asistență al copiilor săraci — depuneri provenite din cota de rabat acordată la vânzarea cărților — vă punem în vedere să aduceți la cunoștință învățătorilor ca să nu mai ceară la Banca Națională informațiuni și alte lămuriri privind depunerile ce au făcut, deoarece serviciile băncii sunt prea aglomerate cu lucrări.

Orice lămuriri — dacă sunt de cerut — se vor cere Ministerului Educației Naționale. Director, Al. Voinescu. Șeful serviciului, Subdirector, Theodorescu.

No. 1095—1937. **Localurile școlilor, la dispoziția căminelor culturale.** Comunicăm în copie ord. No. 20490—1937 al Onor. Ministru spre știre și conformare: Domnule Revizor, Ministerul înțelegând să dea tot concursul manifestărilor culturale ale Fundației Culturale Regale „Principele Carol“, a aprobat să se pună la dispoziția căminelor culturale ale acestei instituții, localurile școlilor primare, pentru adunări generale anuale, pentru ținerea, cursurilor de îndrumări gospodărești pentru ținerea șezetorilor și orice fel de serbări culturale însă fără bal. Legea oprește balurile în localurile de școală. Director, Al. Voinescu. Șef de Serviciu, Subdirector, Theodorescu.

— No. 1169—1937. **Ministerul recomandă lucrarea : „Omul de nădejde“.** Comunicăm în copie ord. No. 51.890—1937 al Onor. Minister, spre știre: Domnule Revizor școlar, Editura Caselor Naționale din București, Str. Sapienței No. 6, ne aduce la cunoștință că a editat, recent, o lucrare intitulată „Omul de nădejde“, semnată Glim, întocmită de dl general de divizie, în rezervă, Ion Manolescu, secretar general al O. E. T. R. și președintele activ al Caselor Naționale. Lucrarea aceasta redă icoana vie a unei vieți trăite între muncitorii de toate clasele, a căror activitate se încadrează între muncă, cinste, credință și ideal. Autorul stăruc, în această lucrare, pentru schimbarea mentalității greșite, întâlnite pretutindeni în zilele noastre, cu deosebire în școală, în societate și în familie. Ministerul, găsind că lucrarea „Omul de nădejde“, a dlui general Ion Manolescu, ar aduce un real folos tineretului școlar, prin gândirile și sentimentele exprimate, o recomandă tuturor învățătorilor din jud. Dvs., fără însă să o impună nimănui. Costul unui exemplar este de 80 lei. Pentru procurarea cartei, să se adreseze Editurii Caselor Naționale. Director general, Indescifrabil. Șeful Serviciului, Al. D. Ionescu.

— 1367—1937. **Fixarea sesiunii ordinare pentru exam. de gr. II la 1 Aprilie 1938.** Comunicăm în copie ord. No. 54.847—1937 al Onor. Minister spre știre și conformare pentru cei interesați. Domnule Revizor, Avem onoare a vă comunica mai jos, în copie Deciziunea No. 54.847—1937, cu privire la examenul de înaintare a învățătorilor la gr. II, fixat pe ziua de 1 Aprilie 1938, cu rugămintea de a lua cunoștință și comunica de urgență celor în drept. p. Ministru, Indescifrabil, p. Director, Indescifrabil. **DECIZIUNE** Noi, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, Având în vedere dispozițiile art. 119 din legea inv. primar, **Decidem:** Art. I. Examenul de înaintare la gr. II a învățătorilor cari împlinesc

stagiul de 3 ani cu titlul definitiv în învățământul primar, se fixează pe ziua de 1 Aprilie 1938. Învățătorii cari doresc să se prezinte la examenul de înaintare, vor face cereri la Inspectoratele școlare regionale, unde funcționează ca titulari, până la 1 Aprilie 1937. Spre a fi admiși să se prezinte la examenul de înaintare, învățătorii trebuie să obțină la inspecția specială nota 7.50. Pentru proba orală se fixează lucrarea „Oameni aleși” români și străini de I. Simionescu profesor universitar. Art. II și ultimul. Dl Director al învățământului primar, va aduce la îndeplinire dispozițiunile prezentei deciziuni. Dată astăzi, 15 Martie 1937. Ministru, Dr. Angelescu

Revizor școlar, **D. ILEA.**

Comitetul școlar al județului Sălaj.

Nr. 155—1937. **Tuturor comitetelor școlare rurale din jud. Sălaj.** În legătură cu ordinul nostru Nr. 110—1936 și dispozițiunile Legii pentru organizarea comitetelor școlare, invităm comitetele școlare din județ să facă pregătirile necesare pentru întocmirea bugetelor pe exercitiul 1937—1938 și a conturilor de gestiune pe exercițiul 1936—1937. La întocmirea bugetelor se va avea în vedere spiritul de economie, înscriindu-se numai strictul necesar. După aprobarea din partea comitetului ni se vor înainta în **2 exemplare până la data de 30 Aprilie 1937**, fiind semnate neapărat de către toți membrii comitetului. Totodată se vor întocmi conturile de gestiune pe exercițiul 1936—1937 înaintându-se pentru verificare până la aceeași dată. — Zălau, la 15 Martie 1937. — p. Președinte: **Aurel Ghilea.** Secretar: **Dumitru Ilea.**

